

1953

M.I.R.

KLANK en BEELD

BELGISCH NATIONAL INSTITUUT
VOOR RADIO-OMROEP

N.I.R.

KLANK en BEELD

JAARVERSLAG 1953

INHOUDSTAFEL

Blz. 4	Voorwoord der administrateurs-directeurs generaal	
9	De Televisie stak van wal	B. Leysen
26	Technische realisatie bij de start van de Belgische Televisie	G. Pierré
33	De Ronde van Frankrijk	J. van den Brande
38	Pleidooi voor de lichte muziek	Bob Boon
42	Wij vragen critiek	G. de Muynck
50	Het vraagteken	J. Briers
57	Mister J.B. Clark C.B.E. stelt de B.B.C. voor	J. B. Clark C.B.E.
65	Wij schakelen over naar Salzburg	K. Aerts
73	Leonce Gras buiten het N.I.R.	A. E. Schroeder
79	Paul Collaer	L. Gras
84	De Belgische vriendschapsbode spreekt tot de wereld	R. Onckelinx
95	Jaarverslag - statistieken	

* * *

Oorspronkelijke tekeningen door
JEAN MARLIER

* * *

C: N. I. R.
1954

Voorwoord

DER ADMINISTRATEURS-DIRECTEURS GENERAAL

Wij zijn van oordeel dat wij in de inleiding van het verslag over de activiteit van het Belgisch Nationaal Instituut voor Radio-Omroep tijdens 1953, niet speciaal moeten uitweiden over de radiofonische bedrijvigheid van het Instituut. Deze bedrijvigheid, alhoewel ze op sommige gebieden nieuwe vormen kreeg en er, naar wij tenminste hopen, geslaagde initiatieven werden genomen om de belangstelling van de luisteraars op te wekken, is inderdaad slechts de normale voortzetting van de vroegere activiteit. De lezer zal bovendien kennis kunnen nemen van deze nieuwigheden, wanneer hij sommige statistische bladzijden raadpleegt, die wij, dank zij de medewerking van tekenaars, op aantrekkelijke wijze hebben voorgesteld. Het weze ons echter veroorloofd hier te zeggen dat wij in 1953 met voldoening hoogstaande werken bij de verscheidene jury's van de Italiaprijs hebben kunnen indienen. Hiervan behaalde de « Christophe Colomb » van Charles Bertin (oorspronkelijk muzikaal decor van de Belgische toondichter Jacques Stehman) de Italiaprijs voor de literaire of dramatische werken met of zonder muziek. In een internationale wedstrijd, waar door radio-instituten van een twaalfstal landen vooraanstaande werken worden ingediend, is dit succes ongetwijfeld van betekenis.

Wij leggen evenwel meer nadruk op het van wal steken van de uitzendingen van de Belgische Televisie, zowel deze van de Vlaamse Dienst op 625 lijnen als deze van de Franse Dienst op 819 lijnen.

Herinneren wij er terloops aan dat, alvorens de Televisie begon uit te zenden, ons Technisch Departement op internationaal plan medegewerkt heeft aan de verwezenlijking van straalverbindingen, nodig voor de rechtstreekse overname op het vasteland van de plechtigheden van de Kroning van Hare Majesteit Koningin Elizabeth II, die te Londen getelevisceerd werden.

Op 31 October werden de Televisie-uitzendingen ingezet. Ondanks sommige onvermijdelijke moeilijkheden, ging de bedrijvigheid van de Vlaamse en Franse Televisie steeds in stijgende lijn. In de eerste plaats waren er de moeilijkheden van financiële aard, die het gevolg zijn van de aankoop en de plaatsing van belangrijk en kostbaar technisch materieel, van de uitrusting van de studio's en bijhorigheden en tenslotte van de bezoldiging van medewerkers van buitenshuis : acteurs, music-hall artisten, fantasie-orkesten, decorateurs, regisseurs, verhuurders van kostuums, enz... enz...

Stippen wij ook aan dat België het enige land in Europa is, dat van bij de aanvang een dubbele Televisie heeft tot stand gebracht, waarbij de toeschouwers twee totaal verschillende programma's worden aangeboden, de ene bestemd voor de Vlaamse en de andere voor de franstalige toeschouwers. En zulks gebeurde dan nog tijdens een rodage-periode.

Er dient tevens de nadruk gelegd op het feit dat de Belgische Televisie de eerste was, die regelmatig internationale relais, de ene vanuit Lopik, de andere vanuit Parijs, in haar programma's heeft ingelast.

Dank zij de merkwaardige inspanningen van de technische en culturele ploegen, werden de stadia van de proefperiode met succes doorlopen. Wij menen dus terecht dat het jaar 1953 in het teken van de televisie moet geplaatst worden.

Een televisiespel in de studio.

Een spannend ogenblik uit een detectivespel.

Het onsterfelijke Wenen in de T.V. studio.

De productie-eiders van de Vlaamse Televisie-uitzendingen gewagen niet meer van tekort aan studioruimte, aan repetitietijd en budgetten : dit klassieke betoog is ook bij ons reeds tot een gruwelijke gemeenplaats ontwaard. Daarenboven werd twijfel over de uitvoerbaarheid van één of ander programma-project een luxe die men ontwend is, en de overtuiging dat het bijna-onmogelijke meestal nog net mogelijk is, werd een verworvenheid, en een discipline waaraan men zich in dit bedrijf, zeer wijselijk, nogal spoedig onderwerpt.

Na elke wekelijkse « staff »-vergadering ligt er toch telkens weer een nieuw weekprogramma klaar, dat dan, meestal in minuskeldruk verschijnt, ergens op een bescheiden bladzijde van de kranten en de programmabladen, en dat ook telkens weer door het publiek als zeer vanzelfsprekend wordt aanvaard.

Het publiek oordeelt, en zeer terecht, dat de duizelingwekkende zorgen om deze nogal bondige mededelingen in behoorlijke televisie-programma's om te zetten, *ons* deel zijn.

Dat is volkomen juist! En even juist is het dat wij *ruimschoots* bedeed werden...

Want sedert ook ons land een eigen televisie rijk werd, sedert wat iemand noemde « the coming of the monster », dient elke dag een monsterachtige hoeveelheid talenten, energie en... geld te worden gevonden, om te bereiken dat elke dag de programmatie wat aan gaafheid, inhoud en omvang zou winnen.

En op zes van de zeven weekdagen, te half acht, vervaagt op de schermen van de (wij mogen reeds zeggen : duizenden) ontvangtoestellen, het trillende testbeeld en weerklinkt de zo vertrouwvolle aankondiging van onze omroepster : « Hier de Belgische Televisie, Vlaamse Uitzendingen. Wij bieden U vanavond... ».

Ook dat klinkt weer zo vanzelfsprekend, alsof wij maar voor het « bieden » zouden hebben.

Dat het er was, ons programma stipt elke avond, blijft een mysterie en een klein mirakel, waarover wijzelf verbaasd hebben gestaan. Zo verbaasd dat goede en goed-menende vrienden ons met bezorgdheid hebben gewaarschuwd tegen *al* te voorbarige tevredenheid om wat bereikt werd, en tegen een zelfgenoegzaamheid die voor dit jonge bedrijf noodlottig zou kunnen zijn.

Het was slechts *verbazing*, geloof mij, en een volkomen gerechtvaardigde verbazing, bij mensen die uit ervaring maar al te best weten hoevele dingen er kunnen verkeerd lopen, in één enkel programma ; mensen die door de duizend-en-één moeilijkheden en gevaren, verbonden aan een zo uitgebreid en indrukwekkend opzet, dat met haast ongelooflijk kleine en beperkte middelen moest worden verwezenlijkt, slapeloosheid en andere kwalen hebben opgedaan.

Wie deze verbazing, deze vrees, en desgevallend deze slapeloosheid heeft gedeeld, gaat inderdaad een neiging vertonen om de zogenaamde kleine malheuren minder tragisch te vinden, en die spreekt niet van kalamiteiten wanneer al eens een microfoon iets te laat wordt ingeschakeld, wanneer het programma al eens wat langer uitvalt of wanneer er zelfs een lenswisseling « op uitzending » wordt bevolen, waardoor dan het beeld op uw ontvanger een paar malen gevaarlijk gaat kantelen.

Het televisiepubliek heeft ons deze fouten blijkbaar niet kwalijk genomen ; ook niet de Pers, die de evolutie der programma's in een gezonde geest van kritiek, met veel begrip en met onverholen sympathie heeft gevolgd. En wanneer na een paar maanden het « relatieve succes » van de Vlaamse Televisie algemeen werd erkend, betekende dit meteen

een erkenning van het vakmanschap en de enthousiaste werkkraft die de kleine staf van programmaleiders kenmerkt, en die blijkbaar bij het grote publiek voldoende vertrouwen kon wekken, in de verdere ontplooiing van de Vlaamse Televisie.

Van bij de aanvang der uitzendingen heeft onze sectie « Informatie » elk avondprogramma met een eigen Televisie-filmjournaal ingeleid. Door degelijk journalistiek inzicht, door uitstekende en doeltreffende organisatie van een ingewikkelde dienst en door de medewerking van de beste filmcomeramen en reporters, kon de T.V. aan het kijkend publiek, vaak slechts een paar uren na de gebeurtenissen, een boeiende beeldreportage tonen van de actualiteiten op elk gebied. En na korte tijd werd dit Vlaamse journaal verrijkt met buitenlandse bijdragen, dank zij een drukke internationale uitwisseling met vreemde T.V.-stations, die op hun beurt, Vlaamse bijdragen in hun eigen « newsreels » hebben opgenomen.

Een « Panorama » van de belangrijkste actualiteiten werd elke Zaterdagavond uitgezonden. In dit rijk en uitvoerig overzicht van de voorbije week ontdekten wij dat het de T.V.-informatie gegeven is het publiek in te lichten, niet enkel over sportgebeurtenissen, over politieke conferenties en tewaterlatingen van nieuwe boten, maar ook over het werk van onze Vlaamse schilders en beeldhouwers. De camera toont hun doeken en beelden, hun gelaat en hun handen, hun atelier en het landschap dat hun werken inspireert. Dit is een nieuwe en belangrijke mogelijkheid van de Televisie. Eén van de vele! Want het is gebleken dat zelfs het weerbericht een onderhoudend en zeer gevolgd programma kan zijn (indien men tenminste op de medewerking van een zo vriendelijke en deskundige « Weerman » kan rekenen!).

Talrijke personaliteiten, verdedigers van één of ander « Standpunt in het Brandpunt » van de belangstelling, ondergingen de « pan-cake-make-up » van onze grimeur, de hitte van onze studiospots en de strenge beoordeling van een kritisch-toekijkend publiek.

Wat nieuw was in het grote spel der internationale politiek, werd medegedeeld door de T.V.-commentators en met behulp van kaarten, foto's en statistieken verduidelijkt.

Het bekende komisch paar Ch. Janssens en Co Flower.

Televisie Show — Een weerspannige actrice.

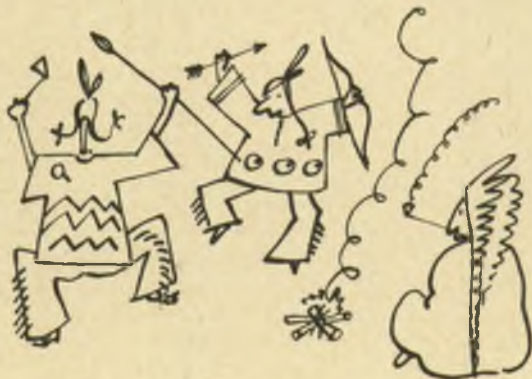
Giel van den Branden en Paul Cammermans in « De Erfgename ».

De Vlaamse Televisie bracht *toneel* in de huiskamers. Onze beste regisseurs konden een jarenlange toneelpraktijk komen toetsen aan de vereisten en de noodwendigheden van een T.V.-regie. Niet zelden slaagden zij er in onze toneelspelers de planken en het voetlicht te doen vergeten, om in onze studio, volgens een volkomen nieuwe werkwijze, te spreken en te acteren.

De goede verstandhouding met het bestuur der Vlaamse Schouw-
burgen heeft ons toegelaten in de rolbezetting van onze Televisiespelen de meest klinkende namen uit de toneelwereld in te schrijven, en het gebeurde meermaals dat wij, gedurende repetities van deze « Televisie-
stukken », in onze studio bekende schrijvers hebben ontmoet die « het geval eens van nabij willen bekijken », en die, naar wij hopen, eerlang oorspronkelijk werk ter uitvoering aan de Vlaamse Televisie zullen toe-
vertrouwen.

Ook op stuk van *ontspanning*, van show, variété en cabaret verwachtte het publiek grote namen. In dit opzicht zal wel niemand ontgoocheld zijn uitgekomen. Uit Engeland kwamen Hélène Cordet en Shirley Abicair ; uit Frankrijk : Juliette Gréco en Yvette Giraud ; uit Spanje : Nicolas Alfonso, Suzanne en José ; uit Duitsland : Rudi Schuricke, Delia Doris en Gisela Griffel ; uit Denemarken : Manja Maurier. De « Wiener Sängerknaben » voerden « Der Apotheker » van Haydn op, en in « De Kleinste Show op aarde » dansten de Pow-Wow

Indianen uit de Far-West. Dit is maar een kleine greep uit de bonte en babylonische mengeling van internationale « stars », die door ons in onze kleine studio 6, en door U, in uw woonkamer, werden ontvangen. Daarnaast lieten ook onze eigen Vlaamse kleinkunstenaars zich niet onbetuigd : zij pasten zich voetstoots aan de T.V.-vereisten aan en enkelen bereikten een populariteit die zij via toneel, radio of film nooit zo prompt zouden veroverd hebben.

Zo zijn deze programma's, met een specifieke eigen stijl, Vlaams in hun opzet en hun samenstelling, maar met een uitgesproken bezorgdheid om aan een fataal regionalisme te ontsnappen, voor velen reeds een bron van degelijke en gezonde ontspanning geworden.

Hier vooral ondervinden wij de beperktheid en de beknelling die de muren van een kleine T.V.-studio betekenen, en talrijke projecten wachten op betere tijden, wanneer de reportage-camera's grote volkse programma's zullen kunnen « verslagen », in de ruimste theaters van het land.

Onze « *Documentaire Programma's* » brachten onvermoede aspecten van onvervalste Vlaamse folklore. De goeddelijke Ernest Claes vertelde ons « Hoe zij vertelden », in de goeie oude tijd. Wij volgden het sympathiek echtpaar Van de Wiele in hun stoute avontuur van de « Omoo-Wereldreis » ; Marcel Roos en Tom de Booy lieten ons deelnemen aan hun expedities naar sneeuw en ijs, en naar vergeten steden in de jungle van Zuid-Amerika. Wij bezochten de schrijfster Marie Gevers en haar huis aan de Schelde ; wij maakten kennis met de kunstwevers van Mechelen, met de torenbouwers van Sinte Goedele, met sporthelden, karveelbouwers, en Vlaamse literatoren.

En in al deze programma's bewees de T.V.-camera een weergaloze waarnemer te zijn die de mens achter grote namen en het menselijke in bekende dingen, op feilloze wijze benaderen kan.

Geregeld openden wij onze « *T.V.-Kijkkast* » : dit bonte rendez-vous met mensen en dingen, dat door zijn fascinerende variëteit, een onderhoudend magazine vormt : schoonheidswenken, danscursus, nieuwigheden uit de uitstalramen, en zelfs de beroemdheid die de kijker wenst te zien en te horen, in een « Ontmoeting op het scherm ». Aan de

religieuze programma's waarin, met behulp van geëigende hulpmiddelen een nieuwe vorm van Vlaamse vroomheid wordt betracht, verlenen de meest eminente gewijde sprekers hun medewerking.

Het aandeel van de *film* in onze programmatica, is, in het huidige stadium, zeer aanzienlijk. Al *te* aanzienlijk, beweert men wel eens. Anderzijds zijn het aantal en de kwaliteit van de voor onze uitzendingen beschikbare films verre van aanzienlijk! Daar schuilt de moeilijkheid.

Het kwam er op aan de belangen van het bioskoopbedrijf te verzoenen met de behoeften van onze T.V.-programma's. Maar goede wil en begrip hebben hier tot een overeenkomst geleid, die, weliswaar niet alle moeilijkheden uit de weg heeft geruimd, maar die toch toelaat een steeds stijgende verbetering te waarborgen.

Dit alles is nog steeds geen volwaardige televisie. Dit is een begin!

Het « Spektakel », opgebouwd en uitgewerkt, na zuinige berekening van ruimte-, licht-, en camera-mogelijkheden, binnen de enge begrenzing van onze studiomuren is slechts een gedeelte van een televisie-« service ». Een ander gedeelte is wat filmcamera's aan reportages en actualiteiten op de pellicule kunnen vastleggen.

Dit alles is nog maar het schouwspel dat wij naar de kijkers kunnen brengen. Maar de kijkers wensen meer! Zij wensen zelf meegenomen te worden naar het schouwspel: naar de sportmeetings in open lucht; naar de nationale herdenkingen en de plechtige optochten; naar de schouwburg en de Zoo, naar het vliegveld, de haven, en naar de traditionele folkloristische feesten van het boerengehucht. Dat vraagt het kijkend publiek!

Wij wachten slechts op de « rollende studio »: de mobiele apparatuur, de buitencamera's en de verplaatsbare linkzenders: de dingen die wij nodig hebben « to take you out to the show ».

Er is méér!

Het Europese relaisnet wordt, nog in het jaar 1954, aan de vuurproef onderworpen. Dan zal Schotland met Zuid-Italië verbonden worden en door een gemeenschappelijke inspanning van alle Westeuropese landen waar T.V.-stations in werking zijn, zal gedurende ruim een maand, een internationaal T.V.-programma tot stand worden gebracht. Dat zal pas televisie zijn, vér-zien in de echte zin van het woord, voor

elke kijker in elk der deelnemende landen. Op uw scherm : Parijs en Versailles, de besneeuwde bergen van Zwitserland, de koninklijke wacht vóór Buckingham Palace, de Paus in het Vaticaan, straattonelen uit Berlijn en Tivoli in Kopenhagen.

Euro-visie!

Een fonkelnieuw woord, en meteen een nieuwe, effectieve bijdrage tot de Westeuropese eenheid en de internationale verstandhouding. Een nieuwe taal waarin volkeren met elkander zullen spreken en een jonge slagader voor het oude Europa, waardoor culturen en geestelijke rijkdommen, door het wonder van een snelle elektrische impuls, van het ene cultuurcentrum naar het andere zullen stromen. Een nieuw geestelijk verband in een technisch ontvoogde eeuw, waarin de landsgrenzen verouderde begrippen maar, helaas, nog verstikkende werkelijkheden zijn.

De Vlaamse televisie kan in deze bonte Europese beeldmozaïek een heldere en eigen plaats innemen. Zij kan een gaaf en boeiend beeld

bieden van de Vlaamse Kunst en Kunde, wars van zelfoverschatting
maar overtuigend door volkse waarde, steunend op het rijke talent van
zijn kunstenaars en op de deugdelijkheid van een oude cultuur.

Dit alles moge zeer optimistisch klinken. Maar een andere toon is
niet mogelijk voor een geloofsbelijdenis in de wondere machten van
dit nieuwe medium.

BERT LEYSEN.

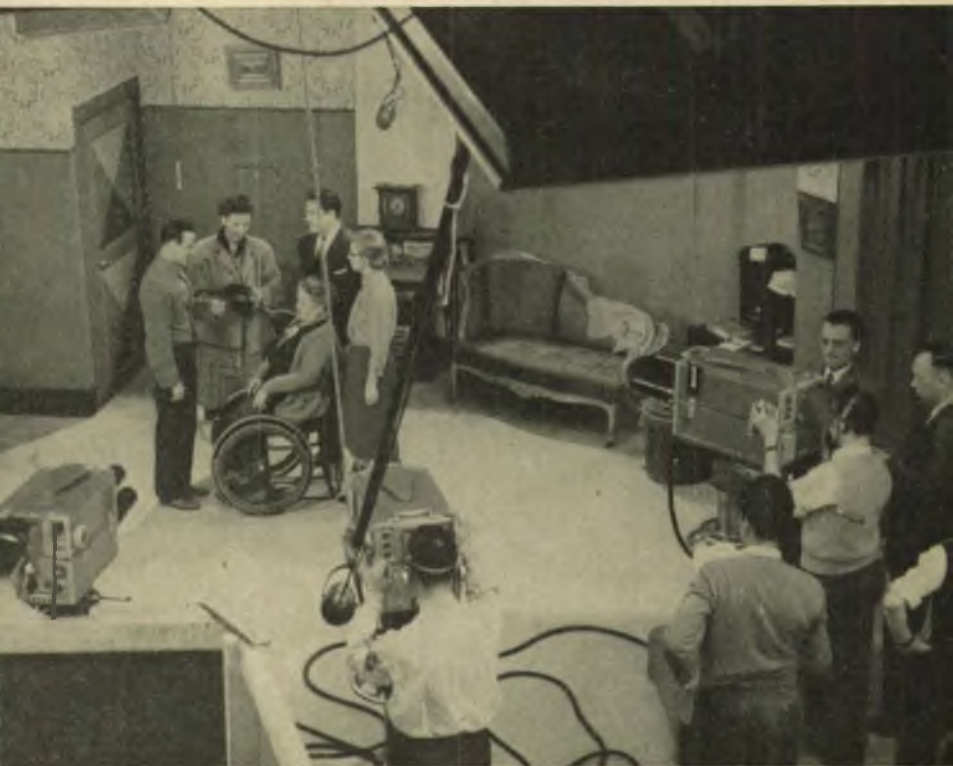
Het Gerechtshof van Brussel, waar in de enorme koepel de TV-zenders werden ondergebracht, met bovenop de vlinderantennes.

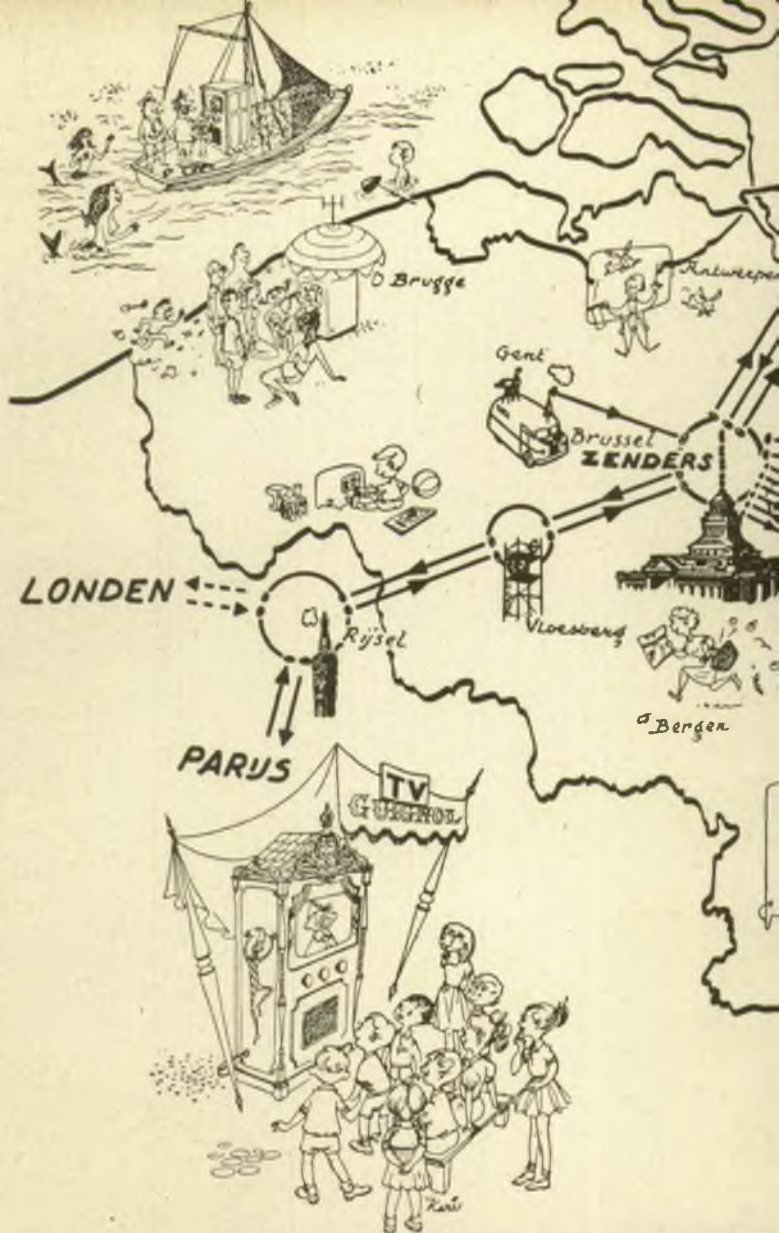
Videokamer met aan de regielafel productieleider, assistent en hoofd-technici. Verder de technici belast met de klankregeling bij de televisieprogramma's.

Tijdens een studio-opvoering waar ten behoeve van het personeel een controlebeeld is aangebracht; en dat hier de opname van de rechts opgestelde camera weergeeft.

Een ander studiobeeld met een zichtbaar deel van de buisstelling waaraan de diverse hangmicrofoons en lichtbronnen zijn vastgemaakt.

Wanneer het jaar 1952 werd gekenmerkt door de verwezenlijking van het nieuwe zendcentrum te Waver-Overijse, met zijn Nationale- er Wereldomroep, dan bracht ons het afgelopen jaar de start van de Belgische Televisie.

Hiermede heeft het Technisch Departement van het N.I.R. andermaal getoond de haar toevertrouwde opdracht te kunnen uitvoeren, ditmaal in een minimum van tijd.

De behaalde uitslagen bij de proefnemingen in 1951-52 brachten de Regering er toe het Radio-instituut te belasten met de inrichting en de exploitatie van experimentele televisie-uitzendingen. Deze zouden geschieden volgens normen bepaald door de Regering; alsmede over kanalen die aan België werden toegewezen volgens het plan van Stockholm in Juni 1952.

Om dit alles te kunnen realiseren en reeds in het najaar van 1953 aan te vangen met regelmatige uitzendingen, moest een zeer grote inspanning worden geleverd.

Deze opgelegde taak zou de eerste phase uitmaken van een televisie-

net, waarbij reeds een belangrijk deel van het land zou worden bedeed met programma's in beide landstalen, en met programma-overnamen van buitenlandse televisiediensten.

Te dien einde werd, enerzijds, gebruik gemaakt van bestaande gebouwen met een gunstige ligging, anderzijds moest beslag worden gelegd op een paar radio-studio's met aanpalende lokalen, waar, mits kleine verbouwingen de minimum ruimte werd gevonden en aangepast om er de vele toestellen te bergen die de T.V.-techniek vereist.

De voormalige klankstudio's nrs 5 en 6, respectievelijk voor de Franse en Vlaamse uitzendingen werden omgevormd tot televisiestudio's, en lijken thans veel op deze uit het filmbedrijf.

Zitplaatsen werden verwijderd en een nieuwe vloer werd waterpas aangebracht met de nodige zorg om de zware camera statieven met de vereiste stabiliteit te kunnen verplaatsen.

Aan een stalen buisconstructie, opgetrokken en vastgeankerd langsheen de studiowanden, worden de talrijke lichtbronnen en microfoons bevestigd, die nodig zijn voor elk toneel dat in het programma voorkomt.

Rekenen wij daar nog de plaats bij ingenomen door de decors en losse benodigheden die gedurende de uitzending door het studiopersoneel moeten kunnen verplaatst worden, dan blijft nog nauwelijks voldoende ruimte over voor de camera's.

Vier camera's, waarvan steeds één in reserve wordt gehouden, zijn in iedere studio voorzien om de continuïteit van het beeld te verzekeren.

Gemonteerd op een rollend statief met panoramische draaikop op regelbare hoogte, laten zij talrijke effecten toe aan de cameraman, die de keuze heeft onder vier objectieven, automatisch verstelbaar door eenvoudige drukknopbediening.

Brandpuntafstanden zijn 39, 63, 150 en 210 mm., met controle op een electronisch beeld voor beeldcompositie en optische focusregeling.

Het diafragmeren, met elektrische aanduiding van het openingsetal, kan ook door afstandsbediening vanuit de aanpalende videokamer gebeuren door middel van ingebouwde servo-motoren.

Als opnamebuis wordt de beeld-orthicon gebruikt, waarvoor ten aanzien van zijn licht- en kleurgevoeligheid, een passende toneelbelichting moet kunnen ingesteld worden.

1000 tot 1500 lux volstaan meestal voor openingsetal'en $F : 11$ en $F : 16$. Aldus werden passende lichtbronnen voorzien waar benevens het basis- en hoofdlicht, nog aanvullend licht te pas komt.

Regelbare projectoren van 500 en 2000 Watt met fresnellenzen, alsmede lichtbakken met gloeidraadlampen of fluorescentiebuizen kunnen vanaf de studioleerbrug ingeschakeld worden met geluidloze schakelaars.

Aan dit alles dient nog een signalisatie- en communicatie-inrichting toegevoegd welke cameraman en studiopersoneel in bestendige verbinding stelt met de controlekamer, waar alle camera- en microfoonleidingen samengebracht worden.

Deze kamer kan terecht beschouwd worden als het centrum van de T.V.-exploitatie, waar naast de regisseur en zijn assistent, de hoofdtechnicus en een zestal technici werkzaam zijn.

De beeldstromen worden hier samengevat, gecorrigeerd en versterkt, en de gekozen beelden worden in een passende opeenvolging overgeschakeld of gemengd, met toevoeging van de synchronisatiepulsen, tot een samengesteld videosignaal, zoals het aan de straalzender zal worden toegestuurd.

Ook de klankinstallatie is daar ondergebracht, en bestaat uit een modulatietafel met ingebouwde versterkers voor aansluiting van 13 microfoons, 2 fonodraaitafels en 2 bandopname- en weergavetoestellen.

Vanzelfsprekend moest voor deze goedgevulde ruimte aan personeel en toestellen een bijkomende luchtverversing aangebracht worden, die zoveel mogelijk de warmte, ontwikkeld door de apparatuur, naar buiten moet afvoeren.

De telecinema-inrichtingen bevinden zich in afzonderlijke lokalen met voorzorgen tegen brandgevaar.

Er staan voor het afrollen van verfilmde programma's twee 35 mM. en een 16 mM. projectietoestel ter beschikking, alsmede één voor diapositieven.

Voor de weergave van een afzonderlijke klankopname bij een film, werden twee geperforeerde magnetofoonbandtoestellen voorzien, die eveneens de optische aflezing van een klankfilmstrook toelaten. Het synchroon lopen kan dan vooraf worden ingesteld door een speciaal daartoe aangelegde rotosynnet-aandrijving.

Over een schakelkast worden beeld en klank verbonden met de video- of controlekamer, van waaruit de verbinding naar de straalzenders gebeurt, die op hun beurt de verbinding tot stand brengen met de eigenlijke zenders op het Justitie-Paleis.

Deze ultra-hoogfrequent-zenders zijn boven op de torenverdiepingen van het N.I.R.-gebouw ondergebracht, waar een speciaal gesloten ruimte werd opgebouwd voor drie wederzijdse straalverbindingen op centimetergolf.

In totaal staan aldus zes parabolische antennes voor uitzending en ontvangst, gericht naar de koepel van het Justitie-Paleis te Brussel.

Zij worden aangewend voor afstanden tot ongeveer 50 KM. Meerdere dezer hertzegolfverbindingen moeten in werking gesteld worden bij de overname van de Nederlandse en Franse programma's, die reeds van bij het begin van de Belgische Televisie regelmatig over onze zenders konden gevolgd worden.

Voor de verbinding met Nederland werd op het Torengedebouw te Antwerpen een relaisstation geplaatst, terwijl voor de verbinding met de Franse T.V.-diensten te Rijsel een relaisstoren werd gebouwd te Vloesberg.

De eigenlijke zenders werden voor de proeftijd onder de enorme koepel van het Justitie-Paleis geplaatst, in een zaal met een doormeter van 15 meter, op een hoogte van 83 M. boven de wandelgang.

In het midden dezer zaal werd een wenteltrap gebouwd die toegang verleent tot de kroon van de koepel, waarop de basispyloon voor de antennes is aangebracht.

Deze mast reikt 8 M. boven de top der kroon, zodat de vliedervorm-antennes zich op ongeveer 110 M. boven de grond bevinden.

Op een cirkelvormige loopbrug, in de basis van de koepel gebouwd, bevinden zich de parabolische reflectors voor de talrijke straalverbin-

Een toneeltje uit « De Familie Blutts ».

dingen die alle beeldsignalen, via de controlekamer in het N.I.R.-gebouw te Elsene, aan de beeldzenders doorgeven. Het geluid echter wordt, zoals bij de omroep, uitgezonden over radiolijnen.

In de koepelzaal staan voor de rondstraling van de T.V.-programma's twee beeldzenders, elk met een topvermogen van 500 Watt, alsmede twee klankzenders van 250 Watt. Zij werken in band 3 (174-216 MC) over de kanalen 8 en 10 voor de Franse en Vlaamse uitzendingen op respectievelijk 819 en 625 lijnen.

De antennewinst bedraagt 3,5 decibel.

Deze korte samenvatting geeft een beeld van de inspanning die door vele technici werd geleverd vóór de start van de Belgische televisie op 31 October 1953 l.l., en ook thans nog geregeld van hen wordt gevergd voor de realisatie van de programma-uitzendingen, die aan het voortdurend groeiend aantal kijkers dagelijks in de beide landstalen worden aangeboden.

G. PIERRE.

Jan van den Brande.

De Ronde van Frankrijk is op ieder gebied een topprestatie. De hoogste « cols » worden beklommen, de meest duizelingwekkende snelheid wordt bereikt bij het dalen van die cols, de grootste inspanning wordt geleverd bij snikheer weder als bij regen, hagel en zelfs sneeuw, zowel in korte als in lange ritten. Spurten zijn er op vlakke weg of in een wielbaan of op de sintelbaan rond een voetbalveld of op de top van een berg. Om een maximum aan verscheidenheid te hebben wordt er een rit tegen het uurwerk ingelast. Door het centrum van een grootstad wordt gereden en langs de meest verlaten streken.

Geen andere sportmanifestatie kan op zoveel belangstelling bogen als de Ronde van Frankrijk. Op de flanken van de bergen of in de straten van de steden staan rijen mensen dicht opeengepakt (sommigen hebben de nacht ter plaatse in openlucht doorgebracht) zo talrijk dat geen tribune ter wereld of welk reusachtig amphitheater ook, groot genoeg zou zijn om slechts een tiende onder hen een plaatsje te geven.

En waarom die belangstelling? Zal ik het vragen aan een professor? Een wetenschapsman die louter zijn laboratorium kent maar tijdens

de Ronde nog wel enkele ogenblikken vrij heeft, om de uitslagen in de krant te lezen of naar de reportage langs de radio te luisteren. Hij kan me de vraag niet beantwoorden. Nooit heeft hij er over nagedacht evenmin als de drukke bazen in het café of de betweters in de fabriek dat deden.

Een reporter moet er fataal wel eens over nadenken. Daarom vindt hij nog geen uitleg voor dat fenomeen. Hij verbaast zich tijdens iedere rit over de enorme belangstelling op de weg, want... wat zien de kijk-lustigen dan wel?

De volgwagens van inrichters en journalisten en gendarmes per moto. Daar hebben ze niets aan. Meestal worden de toeschouwers nog kwaad omdat ze achteruit gedreven worden door gendarmen — vrij onzacht want voor hoffelijkheden is er geen tijd —. Enkele seconden nadien zien zij een flits. Ofwel willen zij de renners bekijken en slagen er niet in er één te herkennen ofwel trachten zij de rugnummers te noteren en voor zij er drie hebben opgetekend is het peloton voorbij.

Enkel de opwinding hebben ze meegemaakt.

Nooit heb er ik één toeschouwer horen over klagen dat hij een paar uur wachtte om quasi niets te zien. Integendeel, allen zijn gelukkig. De verbelding heeft voldoende stof opgedaan om er dagen in het lang en in het breed over te praten.

Op de « cols » is er al wat meer te zien. Maar welke opoffering is er daarvoor gevraagd? Reeds zeer vroeg in de ochtend is de weg naar de « cols » voor het verkeer afgesneden. Dan maar de nacht doorbrengen op plaatsen waar het zelfs bij mooi weder, bar koud kan zijn en waar de natuur niet bijzonder herbergzaam is. Toch heeft dat een

charme. Hoe vaak heb ik als volger niet gewenst een dag in die onge-
repte woeste natuur te kunnen doorbrengen — ook al moest ik er de
ongezellige nacht bijnemen.

De volger wordt echter voortgejaagd en alleen een grenzeloos ver-
trouwen in de vaardigheid van de autobestuurder, kan hem er toe
doen besluiten iets van de wedstrijd te zien. Boven op de « col » wacht
hij tot er maximum een 20-tal renners voorbij zijn en dan heeft hij
geen oog meer voor natuurschoon. Hij kijkt louter achter zich — strak
en gespannen — om tijdig de chauffeur te kunnen verwittigen uit te
wijken voor de acrobatische renner die in de steile hellingen een groter
snelheid bereikt dan de auto. Na 10 à 15 KM. dalen komt de volger pas
normaal op adem en herkrijgt hij zijn concentratievermogen om te
resumeren wat er is voorgevallen.

Is het dan te verwonderen dat al de volgers — zonder één uitzon-
dering — in de laatste ritten, de Ronde hartsgrondig beu zijn en klagen
en jauneren over een hondenleven? Maar niet alleen in de bergritten
worden de zenuwen op de proef gesteld. Vooraf zijn die reeds duchtig
aangetast. De moeilijkheden onderweg (in iedere rit zijn er), het zenuw-
slopend getoeter van de auto's en dan vooral het gebrek aan rust zorgen
wel voor de overspanning. De luidsprekers van de publiciteitskaravaan
braken in iedere plaats van aankomst zoveel lawaai uit, dat het voor
eenieder een marteling wordt. Niemand is bestand tegen die schreeuwe-
rige cacophonie. Zelfs een jarenlange ervaring maakt niet volledig
inmuun tegen dit hels lawaai.

Nooit zag ik vriendelijker mensen dan in de Ronde. Men ontmoet
mekaar bij het vertrek en onderweg steekt de één de ander wel enkele
malen voorbij, want nu ééns is het de éne dan weer de andere die de
stand van de verschillende pelotons optekent. Wel, telkenmale als een
confrater voorbijrijdt, zal hij groeten op een manier alsof het 20 jaar
geleden was dat hij je nog zag. Mensen in nood begrijpen zich best.

Voor de renners moet die karavaandrukke een ware pest zijn. Ver-
moedelijk is het louter te danken aan de uitputtende inspanning tijdens
de dag, dat zij zo vlug inslapen. Niet allen. André Leducq zei me tijdens
de vorige Ronde nog dat, indien zijn zoon renner zou worden, hij
— André Leducq — er wel zou voor zorgen dat zijn telg na iedere rit
in een afgelegen plaats de nacht zou kunnen doorbrengen. André Leducq
won tweemaal de Ronde en kan dus van ondervinding spreken. Of het
plan de renners buiten de kleurige kermisdrukke logies te verschaffen,
in de praktijk kan gebracht worden, is een andere kwestie. Inderdaad,
het spektakel maakt deel uit van de Ronde. Vóór het hotel waar bv.
de renners van de Franse ploegen hun intrek hebben genomen, staan
gedurende uren honderden supporters. Almaar-door roepen zij de naam

van hun favoriet, die af en toe in het balkon of aan een raam komt groeten. Neem die mogelijkheid weg en de publiciteitskaravaan zal protest aantekenen. Trouwens, wat zou het baten een andere plaats op te zoeken? Lang zou men ze niet geheim kunnen houden en de massa nieuwsgierigen zou de kleine verdere verplaatsing ook wel maken. Daar zal dan geen ordedienst zijn om rond 9 uur die vurige supporters uiteen te jagen. De renners zouden wellicht hun brieven niet tijdig ontvangen want U begrijpt dat alles gecentraliseerd is in wat men noemt de « Permanence ». Die organisatie is verblijffend goed. Nooit wordt iets aan de improvisatie overgelaten. Maanden vooraf wordt alles tot in de kleinste bijzonderheden ter plaatse geregeld.

Stonden de renners enkel vóór de moeilijkheid van de nachtrust dan zou er wellicht een betere oplossing dan de huidige gevonden worden. Maar er is ondermeer ook nog de voeding. Feitelijk zou die voor ieder gestel verschillend moeten zijn. Hoe zou men dat aan boord leggen? En toch is de voeding van primordiaal belang. Ik geloof dat ook op dit gebied het maximum aan mogelijkheden gegeven wordt. De moeilijkheid is echter te weten welk de beste voeding voor ieder afzonderlijk is. Vroeger aten de renners een overvloedig maal vóór het vertrek. Thans is dat uit den boze want er kan van bij de start gespurt worden. George Ronsse heeft het voor rauwe eieren. « Spijtig dat men daar heeft van afgezien », zei hij me. Hij gaf me nog een bijzonderheid die U ook zal interesseren. Tijdens de wedstrijd Bordeaux-Parijs verorberde hij maar eventjes 63 rauwe eieren. Of dat geen nadelige gevolgen heeft voor de lever? Na de wedstrijd een goede purge en 't is voorbij.

Ik zie toch in dat ieder technisch directeur wantrouwend moet staan tegenover dergelijke suggestie. De technische leider tracht nu in de mate van het mogelijke ieder zijn zin te geven. Maar hoe uitstekend de Franse keuken ook zijn moge, de verandering van hotelkost tegen het eenvoudige van thuis, is voldoende om ongunstig in te werken op de prestatie van de atleet.

Die technische leider heeft daarenboven nog andere zorgen die dan weer groter zijn. (U merkt dat alles in de Ronde in de overtreffende trap staat.) Het humeur van de renner is de lastigste behandeling.

Altijd zal er kritiek zijn op een technisch leider, want louter als één van zijn mannen het haalt en zijn ploeg daarenboven schitterend presteert, kan hij min of meer bevrediging schenken. Nooit volledige bevrediging. Immer zal hij beknibbeld worden voor ieder renner die hij opoffert, die hij tot een « knechtenrol » veroordeelt. Hij moet die beslissing treffen, maar daarin kan men zich meer vergissen dan juist oordelen. Ondankbaar is de taak van technisch directeur in de Ronde.

Een oud-renner als leider heeft een zeker gezag, maar faalt erbarmelijk als hij niet tevens een uitstekend psycholoog is. Weinigen kunnen de passende woorden vinden om aan te moedigen, op te monteren of kunnen een slechte stemming onder de renners voorkomen. Allicht komt afgunst de goede verstandhouding verbreken. Zo brandt het schouwke wel eens in ieder huisgezin. Vooral als de verdiensten te karig zijn.

Mag ik dan vele moeilijkheden van de Ronde opsommen, vele schaduwzijden van het louter sportvertoon aanstippen, de Ronde is en blijft een ongewoon grote attractie. Mag ieder volger het beu worden en vóór getuigen verklaren dat hij nooit meer zal meedoen, eens dat er sprake is van de volgende Ronde kriebelt het in hem, heeft hem de koorts te pakken en verlangt hij er opnieuw naar al die moeilijkheden, al die nadelen en ongemakken nog eens mee te maken. De Ronde is een avontuur waard mee te maken, hoe nuchter en objectief men ook staat tegenover veel onzinnig en onverklaarbaar enthousiasme en chauvinisme en dom-massa-instinct en waardeloze verspilling van ontzettend veel menselijke energie. Het onverklaarbare kan mooi zijn. Zo is de Ronde van Frankrijk.

JAN VAN DEN BRANDE.

Pleidoor voor de lichte muziek

OPGEDRAGEN AAN DE LEZER,
DIE TOCH NIET TE OVERTUIGEN IS.

Een radio-instelling is als een groot warenhuis : men kan er alles vinden, omdat iedere cliënt zijn eigen smaak en zin heeft. Wat niet noodzakelijk betekent dat iedere cliënt alles moet kopen wat de winkelier in huis heeft.

Er zijn in ons land haast twee miljoen mensen die jaarlijks hun honderd-en-zoveel frank radio-taks betalen en die voor dat geld de waar willen krijgen die zij verlangen. Wat zo ongeveer neerkomt op een miljoen verschillende aspiraties. En dan spreken we nog niet eens over dat andere miljoen niet-betalende luisteraars, die niettemin ook hun eisen durven stellen. Neem nu bijvoorbeeld het volgende geval : een bepaalde groep luisteraars wil absoluut geregeld «Moulin Rouge» horen. Maar de ene verlangt het door het orkest van Percy Faith, een andere door Rudi Schuricke, een derde door Jean Walter, een vierde door Tohama, enz. enz. enz. Naar schatting bestaan er van deze schlager rond de drie honderd verschillende versies. Naast «Moulin Rouge» zijn er honderden en duizenden andere succesliedjes, ook weer in honderden verschillende uitgaven, met weer hun eigen fans en enthousiasten. Op een ander gebied bestaan er van de Vijfde van Beethoven uitvoeringen onder leiding van Kleiber, van Toscanini, Franz André, Mengelberg, Bruno Walter en wie weet ik nog meer. En ook die hebben hun eigen aanhang.

Stel u nu voor dat al die verschillende smaken moeten voldaan worden in ongeveer zes duizend uitzendingsuren per jaar. Zo gezien neemt het probleem astronomische proporties aan. En dat verklaart het bestaan van programma's, die u, moeilijke luisteraar, niet bevredigen.

Toegegeven dat er nummers bestaan, die zo crimineel slecht zijn, dat men zich afvraagt wie er zijn geld wil aan besteden, en toegegeven ook dat zulke nummers af en toe geprogrammeerd worden. Maar dan moest U maar eens de brieven voor de verzoekprogramma's lezen, en dan zult U wellicht alles begrijpen.

Aan de andere kant moet eenieder, die de zaken objectief wil beschouwen, erkennen dat er een ontspanningsmuziek bestaat, die van een hoog en dikwijls zelfs van een zeer hoog gehalte kan zijn. En dat brengt ons een andere vraag bij: dat van het onderscheid tussen « ernstige » en « lichte » muziek. Zó naast mekaar gezet, zit er iets pejoratiefs in de term « licht ». Ik ken heel veel componisten van amusementsmuziek, die het zeer ernstig menen en in hun werk iets willen leggen dat muzikaal te verantwoorden zou kunnen zijn. Maar al te veel ongewijden schijnen te denken, dat die mensen zich aan hun schrijftafel neerzetten met de idée-fixe: « Nu gaan we weer iets maken dat zo slecht mogelijk is en zo goed mogelijk verkoopt ». Neen, ik heb iets tegen het adjectief « licht » als synoniem van « niet-ernstig ».

Want in feite, wanneer is een muziekstuk « licht »? Als het zonder inspanning te slikken is? Maar dan heeft Brahms zeer lichte symfonieën geschreven: er zijn duizenden muziekliefhebbers die zich niet in het minst moeten inspannen om deze muziek te beluisteren. Terwijl er anderzijds mensen zijn die hoofdpijn krijgen als ze drie minuten Duke Ellington moeten ondergaan. Dat argument houdt geen steek. Of is *dit* misschien de redenering: « Licht is alles wat niet van de grote meesters is ». Waaruit we mogen besluiten dat de Hongaarse dansen van Brahms, de Valse Triste van Sibelius, Für Elise van Beethoven en de Bloemenwals van Tjaikovsky heel wat inspanning vragen van de luisteraar, terwijl een melancholische blues als « Stormy Weather » tenslotte maar een grapje zou zijn. Ook dat klopt niet en wel om de eenvoudige reden dat het onderscheid tussen « licht » en « ernstig » op geen enkele grond berust.

We moeten bijgevolg naar een andere indeling uitkijken, en dan is er slechts één mogelijkheid; er is enkel goede en slechte muziek, en dat geldt zowel voor symfonieën, concerti, sonaten en koorwerken als voor operette-aria's, dansmelodietjes en cabaretliedjes. Want het is niet

waar dat iets een meesterwerk is, omdat op de tite bladzijde « symfonie » staat geschreven. En het is niet waar, dat iedere operette van uit de hoogte moet worden bekeken. Er zijn bladzijden van Johann Strauss en Franz Lehar die meer muziek bevatten dan heel wat volledige opera's van nochtans als grootmeesters betitelde lyrische toondichters. Ik houd het er bij dat men goede muziek kan vinden van Ockegem en Josquin des Prés af tot Toon Hermans, les Compagnons de la Chanson en Charles Trenet. En dat er slechte muziek geschreven werd in dezelfde periodes en dezelfde genres.

Sommigen beweren dat er iets verneederends zou zijn in het beoefenen van de amusementsmuziek ! en men zou ons willen verbieden in dit verband over « Kunst » te spreken. En waarom ? Iedereen is het er mee eens dat een Gezelle, een van de Woestijne, een van Ostayen, « kunstenaars » zijn. En het zal bij niemand opkomen die titel te weigeren aan een Wim Sonneveld, een Robert Lamoureux of een Toon Hermans. Zij zijn « kleinkunstenaars ». Waarom dan de schouder ophalen als diezelfde waardebepaling wordt toegepast op het gebied van de muziek ? Of heeft enkel datgene waarde, wat met een uitgestreken gezicht en een hoge boord moet worden voorgedragen ? Tracht dan maar eens een grap *goed* te vertellen, en ga dan in alle eerlijkheid na of het geen « kunst » is, de mensen te kunnen amuseren.

U kunt nu vragen : wanneer is muziek goed, wanneer is ze slecht ? Dat is een kwestie van aanvoelen en vooral een kwestie van technische kennis. En dan moet me dit van het hart : in verband met literatuur, met schilderkunst, architectuur en danskunst zal men geregeld, en Goddank, horen bekennen : « Daar kan ik me niet over uitspreken, daar ken ik niets van ! » En toch zijn het allemaal kunststukken, die door iedereen met een minimum van inspanning kunnen bestudeerd en in sommige gevallen zelfs beoefend worden. Maar zo haast het er om te doen is, de meest immateriële der Schone Kunsten te beoordelen, de Kunst die van de meest talentvolle beoefenaars jaren studie vergt, dan kan iedereen daar ex-cathedra over orakelen. Iedereen, ook hij die geen noot kent zo hoog als een huis.

Het gaat niet op, dat mensen die het alpha van de muziek niet kennen, kunnen zeggen dat dit goede muziek is en dat niet. Er is iets

dat niet klopt, als de conducteur van lijn X onder algemene bijval kan decreteren dat de radio een nutteloze instelling is, omdat de dag te vóren een Bartók-programma is doorgegaan, en als de oude dame, die in haar kostschooltijd het eerste boek van Schmolli heeft kunnen uitspelen met een superieur air mag zeggen dat Duke Ellington een barbaar is. Gewoon omdat ze d'r niets van begrijpen.

Het is allemaal een kwestie van snobisme. Het staat goed in een burgerlijk milieu zich smalend uit te laten over de amusementsmuziek en onder de gewone mensen de « klassieke » werken dood te verven als onverteerbaar en niet te genieten. Want ik ben er van overtuigd, dat heel wat « weldenkende » luisteraars in het geheim zitten te genieten van een « licht » plaatje, hoewel ze het voor geen geld ter wereld zouden willen bekennen.

De lichte muze is geen noodzakelijk kwaad. Ze is een sociaal goed, die afleiding brengt aan hen die moegewerkt thuis komen en hun zorgen willen vergeten.

Als het amusementsgenre niet op het peil staat, waarop sommigen het graag zouden zien, dat ze dan de tekst van het operettelied eens overdenken : « There's no business, like show-business! » Want het amusement is een zaak! De werkjes worden gemaakt en op de plaat gezet om verkocht te worden. We weten allemaal waar de afnemers ervan te vinden zijn : het zijn de mensen die moeten rekening houden met de smaak van de man in de straat, ook de minst ontwikkelde.

Al wat iets of wat hoger staat blijft in de rekken steken en betekent verlies. Van het ogenblik af dat de mensen met smaak zullen gaan inzien dat de amusementskunst ook « Kunst » kan zijn, en naar beter zullen vragen, zal er verbetering komen. En zullen er meer van die werken op de programma's staan.

BOB BOON.

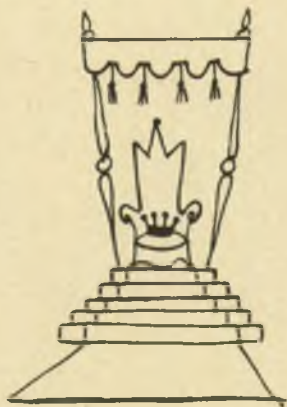
In de culturele diensten van het N.I.R. circuleren, netjes uitgeknipt en opgeplakt, de artikels die de Belgische pers aan het N.I.R. wijdt. Soms is dat een vrij volumineuze bundel. Meestal echter een mager beestje. In veel gevallen zelfs zijn de knipsels niets anders dan mededelingen van het N.I.R. zelf.

De leiders van het N.I.R. lezen deze knipsels. Soms met welgevallen. Soms met ergernis. (Geldt ook voor die mededelingen van het N.I.R.) « En dan dronken zij een glas en alles bleef gelijk het was », denkt gij, met ergernis en zonder ook maar een schijn van het welgevallen waarvan hoger sprake.

Ik zal niet zo onbeschaamd zijn te beweren dat als gevolg van een vinnige critiek op een van onze uitzendingen, de verantwoordelijken dan in boetegewaad door onze eindeloze gangen gaan rondlopen op zoek

naar een beetje asse om zich op het hoofd te strooien, wijl zij zich al de tijd op de borst slaan en uitroepen : mea culpa, mea maxima culpa ! Zo'n vaart loopt het niet al was het maar omdat de meesten onder ons geen Latijn kennen en het niet gemakkelijk is asse te vinden in een gebouw waar men maazout stookt.

En ten slotte treft men bij de fauna van het N.I.R. alle soorten aan. Onder ons zijn er dikhuidigen en dunhuidigen, sentimentelen en cyniekers ; er zijn er die ongevoelig blijven voor al wat de buitenwereld over ons zegt, schrijft en denkt ; er zijn er die met hart en ziel geloven in de roeping van de radio en duizelig lyrisch worden als zij er aan denken dat hun gevleugelde (soms ook wel ongevleugelde) woorden of klanken door miljoenen in dit kleine land gehoord, geslikt, verteerd en zelfs geassimileerd worden. Van hen zeggen de cyniekers aan deze en gene kant van de micro : « aux innocents, les mains pleines... »

Wij zijn een macht — zegt men. Wat meer is : wij zijn een monopolium. Dat is een feit. Wij dulden niemand naast ons. Wij bepalen — in godvergeten zelfgenoegzaamheid beweert men — wat gij horen zult zoals wij zullen bepalen wat gij zien zult. Als gij u ergert omdat wij te veel moderne muziek brengen of een onuitstaanbaar reporter of spreker geeft u op de zenuwen, dan hebt gij maar één verdediging : aan de knop van uw toestel draaien. Ook als geen van onze uitzendingen u bevalt, zult gij toch 144 Fr. radiotaks betalen. Dit laatste is terloops gezegd maar zoals het hoort. Waar zou het naar toe gaan als zij die geen wagen bezitten een deel van hun belastingen niet zouden betalen omdat zij niet het inzicht hebben ooit een autostrade te gebruiken... ?

Een monopolium echter is een gevaar. Niet alleen voor de gemeenschap die er op aangewezen is. Ook voor hen die over zijn aanwending beschikken. Immers, macht corrumpeert. Ook als zij die de programma-meteorologie van het N.I.R. regelen, dit met al de vereiste zin voor verhouding en maat deden, dan nog blijven zij mensen zoals gij en ik. Dit wil zeggen mensen met eigen opvattingen, neigingen, snaak en voorkeur. Men mag hen niet vragen zich in de huid van dit beender-

loze creatuur « de doorsnee luisteraar » te steken al was het maar om de afdoende reden dat dit schepsel niet bestaat. Aan de andere kant zijn programmators zich meestal niet bewust van een ingeboren neiging het IK uit te breiden door de smaak van die groepen van luisteraars die zij willen bereiken, met de eigen smaak te vereenzelvigen. Het geeft hun een verhoogd gevoel van eigenwaarde. Het bevredigt de instinctieve drang naar zelfwaardering. Op zich zelf is dat misschien nog niet al te erg. Het wordt dit pas als zij hun taak als een roeping gaan beschouwen. Te allen tijde zijn de mensen met een roeping lichtelijk (of zwaar) onevenwichtig geweest. Bij hen gaat de zin voor maat gemakkelijk verloren. Vooral als er niets is om hen tot de werkelijkheid terug te brengen. Gij zult misschien opwerpen: wat doet de directie van het N.I.R. dan? Draagt zij hierin geen verantwoordelijkheid? En als gij een tikje venijnig of bitter zijt, zult gij hieraan allicht nog toevoegen: waarvoor wordt gij dan betaald?

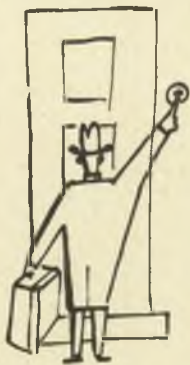
Inderdaad. Uiteindelijk is het de taak van de directie dat in de programma's van het N.I.R. het evenwicht tot uiting komt tussen twee diametraal tegenovergestelde imperatieven: de culturele rol van de radio en de eis naar ontspanning van wat zonder twijfel kan genoemd worden de overweldigende meerderheid der luisteraars. Met andere woorden het door alle officiële radio-instituten over de hele wereld nagestreefde — en nooit bereikte — ideaal.

Als ik het mij gemakkelijk wilde maken, zou ik hier met statistieken beginnen te goochelen. Ik zou u met cijfers bewijzen dat er in onze programma's niet te veel gesproken wordt, dat het aandeel der « ernstige » muziek belachelijk klein of slechts evenredig is in verhouding tot de zogenaamde ontspanningsmuziek; ik zou u kunnen voorrekenen dat gij voor uw 39 centimes per dag (dat is namelijk de rekenkundige onderverdeling van uw radiotaks) bij ons meer waar voor uw geld krijgt dan hetzij gelijk waar. Ik zou — altijd met dezelfde statistieken — juist het tegenovergestelde kunnen bewijzen en dit zonder de waarheid ook maar in het minst geweld aan te doen. Gij zoudt waarschijnlijk niet overtuigd zijn — noch in het ene, noch in het andere geval. Gij zoudt, onder ons gezegd, gelijk hebben. Trouwens in de zuur-zoete antwoorden op de artikelen waarin wij op « onrechtvaardige » wijze worden aangevallen, past onze Dienst voor Pers en Luisteraars sedert twin-

tig jaar deze methode toe. Zonder zichtbaar resultaat ten andere en dit om de eenvoudige reden dat cijfers op het gebied van het gevoel, de smaak, de overtuiging, met andere woorden de imponderabilia van het geestes- en gemoedsleven, gewoon niet ter zake zijn en niemand ooit overtuigen.

Het is een publiek geheim dat er weinig « levend » contact is tussen het N.I.R. en zijn luisteraars. Het is waar dat wij iedere maand enkele duizenden brieven krijgen — maar 999 ‰ hiervan gaan uit van verliefde soldaten en hun familie en vragen om een bepaalde plaat te draaien. Wij zouden ons kunnen troosten met de overweging dat andere « parastatale » instellingen er niet beter aan toe zijn. Maar wij vergallen ons deze troost zelf omdat wij weten dat het N.I.R. niet met enige andere dezer instellingen te vergelijken is. Gij hebt waarschijnlijk het land aan belastingen. Maar men stuurt u hoogstens tweemaal 's jaars de bekende gevreesde papieren. Wij daarentegen komen dag-in-dag-uit bij u aan huis. Wij hebben dus veel meer gelegenheid u te ergeren — of u de belastingen te doen vergeten (dat gebeurt! want in weerwil van de onbetwiste populariteit van Radio-Luxemburg wordt veel meer op het N.I.R. afgestemd dan onze vijanden waar willen hebben). De jongens van het Flageyplein hebben dikwijls het gevoel voor de koning van Pruisen te werken. En dat is ook voor de meest fanatieke principiële monarchist tamelijk ontmoedigend.

— Wij moeten op de vingers gezien en getikt worden. Jaren van monopolium ondermijnen ook de meest initiatiefrijke « producers ». Daarom vragen wij critiek. Laat zij hard, vinnig, bitsig, zuur zijn. Maar maakt het ons niet gemakkelijk door in uw brieven een verkeerde voorstelling der feiten te geven, zoals die dame uit Nederland die ons onlangs in bittere bewoor-

dingen verweet de derde symfonie van Brahms plots onderbroken te hebben voor een sportuitzending. Bij nader onderzoek is gebleken dat wij die dag helemaal geen Brahms-symfonie geprogrammeerd hadden en het gewone programma geen enkele keer voor een sportuitzending was onderbroken geweest... Uitgesproken afkeuring, ja vijandigheid is ons meer welkom dan onverschilligheid.

Misschien zult gij zeggen dat de critiek die wij vragen van de pers moet komen. Gij hebt gedeeltelijk gelijk.

De pers houdt zich met ons bezig. Meer soms dan ons lief is. Vooral omdat wij van oordeel zijn dat veel van de uitgebrachte critiek te sterk ingegeven is door partij-politieke overwegingen en niet genoeg door de zorg om de leiding van het N.I.R. te helpen.

Wij hebben niet te klagen over het feit dat de pers onze program-

mamedelingen niet opneemt. Ook niet over het gebrek aan critische beschouwingen naar aanleiding van een van onze openbare concerten. Wij moeten klagen over het feit dat de overgrote meerderheid der bladen bij ons geen regelmatige radiokroniek heeft. Openbare concerten nemen in het geheel onze activiteit een uiterst geringe plaats in. En toch zijn dat door de band de enige uitzendingen waarover geschreven wordt. Uit geen enkele van de critieken echter blijkt dat men te doen heeft met een radio-uitzending. Dezelfde maatstaven worden aangelegd als voor een concert in het Paleis voor Schone Kunsten. Dat heeft met radio-critiek niets, maar letterlijk niets te maken. Geen ogenblik wordt er aan gedacht dat de luisteraar, voor wie onze uitzending bestemd is, het concert in geheel andere voorwaarden hoort dan de paar honderd meusen en de muziekcritici die de studio vullen. — Dat is natuurlijk geen pleidooi tegen de openbare concerten van het N.I.R. Zij brengen, ook in de huiskamer, een zekere atmosfeer. Zij stimuleren de uitvoerders. Maar zij vervalsen de critiek. — Dat deze critiek met radio-critiek (en daarom zou het toch moeten gaan) niets te maken heeft, wordt best bewezen door het feit dat over al de andere uitzendingen gewoonlijk gezwegen wordt.

Wij organiseren concerten zonder publiek. Geen enkele critiekhaan die er over kraait.

Wij zenden luisterspelen uit, brengen lezingen, interviews, reportages, recitals, grammofoonplatenconcerten in alle genres. Interesseert blijkbaar — op een paar uitzonderingen na — onze pers niet.

Men zegt dat wij een factor van de allergrootste betekenis zijn in het cultureel leven onzer nationale gemeenschap. Wij zijn dit nog veel meer waar het om de ontspanning dezer gemeenschap gaat. Wij begaan misschien vergissingen in onze programma-politiek. Wij brengen u soms uitzendingen waarvan gij zegt : hoe is het mogelijk zo iets minderwaardigs uit te zenden! Wij hebben rubrieken met titularissen die u « inamovibel » moeten lijken — daar waar een medium als de radio steeds naar afwisseling en verjonging moet streven. Gij en onze pers zouden dat, of laten we zeggen, veel ervan kunnen verhelpen. Als gij er tegen opziet ons uw mening te doen kennen en de pers volhardt er in alleen over de openbare concert-zijde van onze activiteit te schrijven (om de rest bij gelegenheid vanuit partij-politiek standpunt te belichten of te verduisteren) : hoeft het dan zo veel verwondering te baren als men het N.I.R. zijn zelfgenoegzaamheid en onverschilligheid verwijt? Of dat men zich blindstaart op zijn budget van 210 miljoen per jaar dat nochtans punt voor punt beneden dat van... (pardon, ik stel vast dat ik begin zoals onze Dienst voor Pers en Luisteraars in zijn klassieke antwoorden aan de pers. En dat was — met alle respect — zeker niet mijn bedoeling!).

Zullen wij dan maar eindigen met een variante op een bekend gezegde : iedere luistergemeenschap heeft de radio die zij verdient?

GUST DE MUYNCK.

Antwerpen

*De
Vlaams
Studio'*

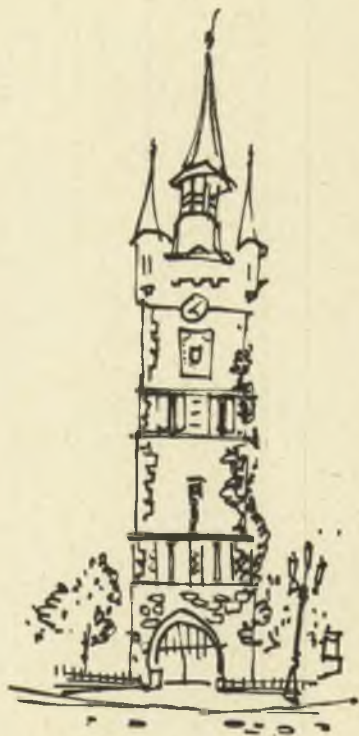

Gent

Gewestelijke

van het

N.I.R.

Kortrijk

Hasselt

Luisteraar,

Het vraagteken :

Wij zelf kennen de inhoud van deze uitzending nooit één uur vooraf.
(Dan volgt een beetje muziek, en een stille stem begint te vertellen) :

« Muziek verzacht de zeden. Daarom verzocht men de directeur van » het Hebreuws Theater in Tel-Aviv, om wekelijks zijn toneelvoorstel- » lingen één avond te onderbreken voor een operavertoning. De direc- » teur weigerde koppig en bereidde Shaw's toneelstuk voor : Caesar en » Cleopatra. Het Stadsbestuur voorzag nochtans Carmen van Bizet voor » dezelfde avond en aangezien ze tot geen vergelijk kwamen, gebeurde » het volgende : het doek ging op, beide gezelschappen traden naar » voren en begonnen, naast en door elkaar, te zingen en te acteren. » Na vijf minuten zag men opeens Carmen die Cleopatra te lijf ging, » en Don José die Caesar aanviel. Deze laatste moest het eerst, bloedend

» uit veel wonden, achter de schermen in veiligheid gebracht worden.
» De politie kwam vlug tussenbeide. Don José werd, onder de beschuldiging van manslag op Caesar, naar de gevangenis geleid, maar daar sprong Carmen op het balkon en riep tot de massa : ik laat me vrij-
» willig opsluiten, indien Don José niet onmiddellijk aan de kunst wordt vrijgegeven. Dat moet de gemoederen fel opgezweept hebben,
» want Tel-Aviv kon plots uit vele kelen een strijdlustig Toreadorslied horen galmen. Men zag zich verplicht de vertoning af te gelasten. Ver-
» zacht muziek de zeden ? Een vraagteken ! » Is dit, waarde lezer, niet

HET KORTSTE PROGRAMMA,

dat men zich kan indenken in het schema van een normale radiozender ? Jawel, maar niet van Studio Gent. We hebben hier Het Vraagteken, maar ook nog bondiger gesproken uitzendingen. De oorsprong van deze laatste is toch zo doodeenvoudig :

HET EI VAN COLOMBUS.

Achter het groot bureau van de directeur der Gentse Radiodistributie, zit iedere Maandag een vriendelijke heer cijfertjes op te tekenen. Dat zijn de beluisteringscurven der zes verschillende programma's en die zendt hij ons. In nummer 26 van de St. Margrietstraat komen regelmatig, uit verschillende hoeken van het land, dergelijke curven binnen. Toen we die de eerste maal urenlang minutieus bestudeerd hadden, werden we plotseling heel blij : we stelden namelijk vast dat alle buitenlandse zenders practisch uitgeschakeld werden, van zodra de Gewestelijke Studio's op antenne kwamen. Er was nochtans één kleine teleurstelling : die curve steeg niet regelmatig. Aan wat zouden die kortstondige inzinkingen te wijten zijn ? We keken nauwkeurig De Radioweek in en natuurlijk : daaruit bleek weer eens dat alle gesproken programma's van tien minuten en meer (tenzij de sportreportages) vrijwel *niet* beluisterd worden.

Vlug een telefoontje aan de directeurs der distributies : kunt U ons zeggen of uw abonneuten overwegend tot een bepaalde klas mensen behoren ? Antwoord : nauwkeurige, jarenlange statistieken bewijzen

ontegensprekelijk, dat die abonneuten evenredig over alle bevolkingslagen verdeeld zijn. De rijkste wijk van Gent is ons beste luisteraarspubliek. En de café's? Vijf procent maximum. Prachtig!

Eén week later stonden we paraat met

EEN VOLLEDIG NIEUW PROGRAMMASHEMA.

1. *Het Vraagteken*, u kent het, is een kort bericht over de sensationele uitvindingen van onze moderne tijd, over avonturen in Amerika, over de grote vedetten, nieuws dus dat U in geen enkele nieuwsberichtenuitzending zult horen. Drie minuten.
2. *Ik ben de Rozencavaliër*. (Ik kom tussen al die ontspanning een kleine bloem cultuur neerleggen van drie minuten.) De luisteraars weten dat Richard Minne, Remi van de Moortel, Michel van Vlaenderen en Paul de Rijck hier in echte radiostijl zullen handelen over proza, toneel en poëzie. In den beginne wachten de mensen waarschijnlijk alleen op het volgend muziekprogramma : ze moesten niet afdraaien, 't duurde toch niet lang. De brieven die we thans ontvangen wijzen er echter op, dat ze nu ook aandachtig luisteren naar de kleine kroniekjes, al zijn er soms drie per dag.

3. *Moderne Tijden*, is de grote reportageserie van onze reizen naar Wenen, Rome en Istanbul. Dertig minuten, maar... met tal van originele muzikale intermezzi, die we meebrachten uit die verre landen.
4. *Buitenlandse correspondenten?* We hebben er tien. We schreven eenvoudig aan alle Gentenaars die in de vreemde verblijven, in Canada, Brazilië, Australië. Ze schrijven ons regelmatig brieven... van vier minuten.
5. *100.000 Supporters*: Niets dan sportinterviews zou men zeggen. Ja, maar geen gewone : onder een radiotoestel, in een café, hebben we een micro verborgen en de reacties der onwetende enthousiasten

van de Ronde en van de Voetbalcompetities... zijn goddelijk. De veelvuldige dynamische muzikale onderbrekingen maken er een programma van voor iedereen.

6. *Er op los!* Een kleine titel voor een groot programma. We vroegen aan Bert Leysen en aan Paul van Dessel de geluidsbanden der Vlaamse televisieshows, en daartussen geven we commentaar over wat in TV-studio 6 omgaat. Kunt u 't geloven : een van onze meest beluisterde uitzendingen.

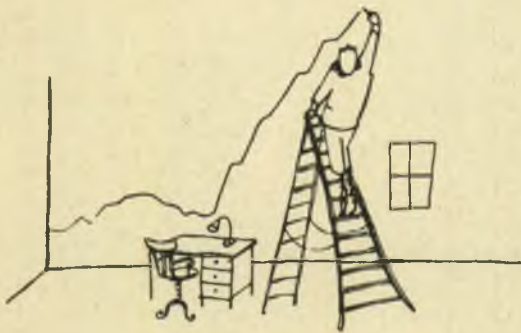
7. *Antenne voor Eva*, het vrouwenuur, is een ondankbare opdracht in de meeste zenders. Een opeenvolging van tien korte artikeltjes met tien muzikale foto's kan echter velen bekoren.
8. *Muziek voor Millioenen*, is het tegenovergestelde van al wat voorafgaat : nu wordt de muziek zelf, het klassieke meesterwerk, van tijd tot tijd onderbroken door het gesproken woord, door een onverwachte, boeiende anecdote, die de compositie situeert en die men nimmer zal vergeten. Wie had kunnen denken, dat dit platenprogramma zo vlug zou uitgroeien tot een formule, die de grote N.I.R.-concerten inleidt, en de gewone mens de mooie weg toont naar de concertzalen. Voor het laatste programma in de Opera van Gent moest men duizenden belangstellenden weigeren. En wist u wat de eerste dirigent van het symfonie-orkest, Franz André, er over denkt : « Alle moderne klassieke muziek zou door dit programma moeten gepresenteerd worden ».
9. Iedereen weet, dat niets de massa zo afschrikt als een klassiek zangrecital. Maar moesten we de zangers een woordje over zichzelf laten zeggen ? Moesten we tussen de verschillende liederen een orkestplaat schuiven ? Moesten we een verhaaltje of een gedicht over de componist inlassen ? Nooit geluisterd naar ons *Klappend klavier* ?
10. *De Witte Klaroen*, Gent's radiokrant voor 't Vlaamse land ! Twintig minuten provinciale droge berichten zult u denken, dat draaien

de mensen af. Vroeger, ja. Maar niet sedert er ook wereldnieuwtjes in vermengd zijn, en berichtjes over film- en zangvedetten, en gramfoonplaten, en interviews van één minuut met toneelacteurs, universiteitsprofessoren, ontdekkingsreizigers en voetbalkampioenen!

RESULTATEN ?

De curven stijgen nu regelmatig, heel de avond. De toehoorders interesseren zich onwillekeurig voor de gesproken teksten. Onderwijl doen wij aan volksopvoeding. 't Is schoon te kunnen werken voor zoveel trouwe luisteraars.

JAN BRIERS.

Mr. J. B. CLARK C.B.E.,

(Foto B.B.C.)

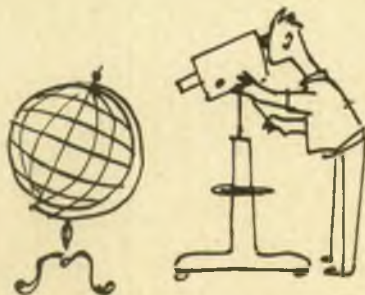
De B.B.C. verzorgt voor de luisteraars in Groot-Brittannië drie hoofd-programma's : « Home Service », « Light Programme », « Third Programme ». Het Licht Programme is hoofdzakelijk bestemd voor hen die houden van de meer populaire ontspanningsuitzendingen, maar streeft er ook naar zijn luisteraars belangstelling in te boezemen voor ernstiger aangelegenheden. Dit wordt vaak gedaan door een geadapteerde behandeling van meer ernstige onderwerpen ten behoeve van deze luisteraars. De « Home Service » is veelomvattend en is bestemd om op bepaalde ogenblikken bij haast alle luisteraars in de smaak te vallen. Het Derde Programma is bedoeld voor luisteraars met meer gevorderde smaak en belangstelling, en de bedoeling is hierin alleen zaken op te nemen die een artistieke waarde hebben of een ernstig oogmerk nastreven. Maar hoewel de drie programma's van elkaar verschillen, zijn er toch punten van overeenkomst : De B.B.C. wil inderdaad niet het luisterend publiek in drie afzonderlijke categorieën indelen. Alle luisteraars kunnen hun keuze doen — en dat doen ze ook — uit de productie van de drie diensten. Bovendien, kan hetzelfde programmamateriaal, en soms hetzelfde programma op twee en zelfs op de drie diensten beluisterd worden.

DE GEWESTELIJKE STATIONS.

Buiten de afwisseling in de algemene inhoud van de drie programma's bestaan er gewestelijke variaties van de « Home Service ». Ten opzichte van de radio-omroep is Groot-Brittannië ingedeeld in zes gewesten : Noord-Engeland, Midden-Engeland, West-Engeland, Schotland, Wales en Noord-Ierland, met een « Basic Home Service » van uit Londen. Elke gewestelijke studio heeft een eigen golflengte en kan dan ook eigen lokale programma's uitzenden. De « Basic Home Service » verzorgt een Standaard-Programma, dat door de gewestelijke diensten kan overgenomen worden wanneer ze geen eigen programma's uitzenden. De gewestelijke studio's verzorgen ook uitzendingen van algemeen belang voor het programma uit Londen.

TELEVISIE.

Sinds enkele jaren kunnen de Britten ook putten uit een andere bron van ontspanning wanneer ze de avond thuis doorbrengen : de televisiedienst van de B.B.C. Deze dienst stak reeds vóór de oorlog van wal. Sinds hij na de schorsing tijdens de oorlog, in 1946, zijn uitzendingen hervatte, heeft hij geleidelijk zijn draagwijdte uitgebreid zodat in 1954 zijn vijf sterke en vier minder sterke stations 85 procent van Groot-Brittannië's bevolking kunnen bereiken. Onder de 13 miljoen 125 duizend houders van een radio-vergunning hebben er ongeveer 3 miljoen ook een T.V.-vergunning gevraagd. Indien ze het wensen kunnen zij gedurende ongeveer 5 uur per dag televisie-programma's volgen. Elke avond, van de Maandag tot de Vrijdag, worden belangwekkende gebeurtenissen voor hen levend gemaakt door middel van de T.V.-actualiteiten. Dank zij hun T.V.-toestellen kunnen ze ooggetui-

gen zijn van grote gebeurtenissen (de Kroning was natuurlijk tot dusver de belangrijkste). Sportgebeurtenissen vergen soms een verlenging van de dagelijkse programma's. 's Avonds worden geregeld variété-, toneel- en muziek-programma's uitgezonden, naast documentaire films en quizzes; er zijn namiddagprogramma's voornamelijk bestemd voor de vrouw; er is een dagelijks kinderuur en tweemaal per week een extra programma van 15 minuten voor kleintjes beneden de 5 jaar. Plannen worden nu gemaakt voor de samenstelling van dagelijkse nieuwsbulletins in beeldvorm, en men verwacht dat deze bulletins in de maand Mei van dit jaar de plaats zullen innemen van het gesproken nieuws.

DE NIEUWSUITZENDINGEN.

Het spreekt echter van zelf dat wanneer de eigenaars van T.V.-ontvangers het nieuws in beeldvorm zullen te zien krijgen, het dagelijks gesproken nieuws toch een belangrijk bestanddeel zal blijven van de « Home Service » en van de « Light Programme ». Het ruw materiaal voor deze bulletins komt van de nieuwsbureau's, van de B.B.C.-correspondenten en -reporters en van de beluisteringsdienst. Deze beluisteringsdienst werd tijdens de oorlog in het leven geroepen, om uitzendingen uit alle delen van de wereld te beluisteren en hierover verslag te geven. Hij is nog steeds een zeer gewaardeerde aanvulling van de bijdragen verschaft door de nieuwsbureau's. De B.B.C. heeft eigen diplomatieke, parlementaire, industriële en luchtvaart-correspondenten, benevens gewone reporters die ooggetuigeverslagen leveren over gebeurtenissen die in Groot-Brittannië plaats vinden. Bovendien beschikt de B.B.C. over een aantal correspondenten in het buitenland.

DE BUITENLANDSE DIENSTEN.

De uitzendingen naar landen buiten Groot-Brittannië zijn gegroepeerd onder mijn leiding, onder de benaming « External Services ». Deze diensten, ingedeeld in de overzeese diensten en de Europese dienst, verzorgen momenteel uitzendingen in 44 talen, het Engels inbegrepen.

De overzeese diensten omvatten de « General Overseas Service » die gedurende 21 uur op de 24 in het Engels uitzendt ; de regionale overzeese diensten, die gemiddeld 9 uur per dag in het Engels uitzenden en 15 uur in een 22 tal andere talen ; de Europese dienst, die in 23 Europese talen, het Engels inbegrepen, programma's verzorgt, met een totaal van 36 uur 25 minuten omroeptijd per dag.

De uitzendingen in het Engels over de « General Overseas Service » zijn niet alleen een waardevolle band tussen de naties van het Gemenebest en tussen de Britse strijdkrachten overzee en het moederland, maar bedienen ook een ruime luisteraarsgemeenschap onder de Engels-sprekende volken van velerlei nationaliteiten over de gehele wereld. Luisteraars in Belgisch Kongo, bij voorbeeld, kunnen de programma's van de G.O.S. beluisteren, die naar Centraal- en Zuid-Afrika gericht worden gedurende 15 3/4 uur 's daags. De uitzendingen in het Engels

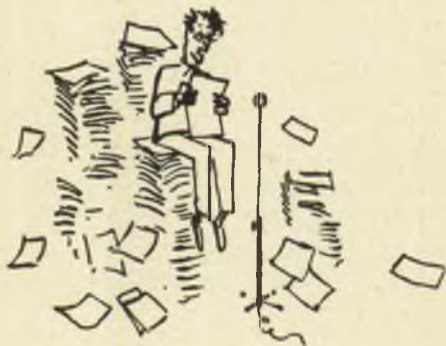
en in 22 andere talen uitgezonden in het raam van de « Regional Overseas Services » worden ontvangen in de landen van Noord- en Zuid-Amerika ; in de Stille Oceaan en in het Verre Oosten.

Uitzendingen van de Europese dienst gaan van 5 uur 's daags in het Duits tot een half uur 's daags in het Deens, het Zweeds en het Portugees. Zowel de Franse als de Duitse diensten zenden elke avond ononderbroken gedurende 2 en een half uur uit.

De B.B.C. weet dat een groot aantal luisteraars op het Europees vasteland Engels verstaan en het op prijs stellen Britten uit alle standen der maatschappij te horen spreken over onderwerpen die zij grondig kennen of waaraan zij een speciaal belang hechten. De Engelse dienst voor Europa is opgevat om deze belangstelling te gemoet te komen.

NIEUWS VOOR HET BUITENLAND.

Nieuwsbulletins zijn een belangrijk bestanddeel van de B.B.C.-uitzendingen voor het buitenland. Van de 965 bulletins die de B.B.C. elke

week verzorgt, zijn er 842 bestemd voor luisteraars overzee, en 175 daarvan voor Engelssprekende luisteraars. 667 bulletins worden in andere talen verzorgd. De bedoeling van elk nieuwsbulletin is een « eerlijke en op objectieve wijze voorgestelde selectie van het nieuws ». De behandeling van nieuwsberichten voor overzee verschilt in de grond niet van de behandeling van het nieuws voor eigen land.

DOEL EN INHOUD VAN DE UITZENDINGEN VOOR HET BUITENLAND.

De programma's van de buitenlandse diensten geven een beeld van het leven in Groot-Brittannië en van de Britse houding tegenover actuele problemen. Hun doel is het scheppen van vriendschapsbanden onder de naties. De geregelde nieuwsbulletins worden aangevuld in een aantal vreemde taaldiensten door programma's die gaan van sportreportages en ontspanning tot politieke, wetenschappelijke, landbouwkundige, industriële en culturele commentaren, en tot toneelspelen. Godsdienstige programma's en kronieken zijn een belangrijk bestanddeel van de Engelse en andere diensten.

Elke taalsectie heeft een programmaleider (gewoonlijk een Brit) en personeel dat hoofdzakelijk bestaat uit staatsonderhorigen van de betrokken landen. Centraal voorbereid materiaal is beschikbaar voor vertalingen en uitzendingen in de verschillende diensten. Maar de programma's worden bijna altijd speciaal voor elk land geschreven.

In de uitzendingen naar de landen achter het IJzeren Gordijn, wordt de nadruk gelegd op politieke commentaar; er wordt voor gezorgd de luisteraars voorlichting te verschaffen over aangelegenheden die wellicht uit eigen pers en radio geweerd worden.

ENGELS ONDERRICHT DOOR DE RADIO.

Een zeer waardevol deel van de programma's in de Europese dienst is « English by Radio » — onderricht in de Engelse taal. Iedere dag wordt een Engelse les tot 8 maal toe uitgezonden, zodat luisteraars waar ook in Europa, haar tenminste twee maal kunnen horen. Lessen met uitleg in het Frans en het Duits worden twee maal per dag uitgezonden; en lessen met uitleg in de nationale taal worden verscheiden malen per week in de meeste talen van de Europese diensten verzorgd.

DE LUISTERAARS.

Benevens de rechtstreekse uitzendingen van Londen uit, wordt de overzeese dienst van de B.B.C. geregeld overgenomen door tien stations voor de Britse strijdkrachten in het buitenland. In 1953, hebben in een

maximum aantal landen 57 stations en radio-netten, de programma's van de B.B.C. in relais overgenomen. Nu en dan worden B.B.C.-programma's door de continentale stations in relais overgenomen, en sommige programma's zoals de Quizzes worden gezamenlijk verzorgd door de Europese dienst van de B.B.C. en de omroepdiensten van de betrokken landen. Sommige gebeurtenissen van internationaal belang kunnen, dank zij de radio, een verbazende verspreiding krijgen. Zo schat men dat de uitzendingen en heruitzendingen van de Kroningsplechtigheden van Koningin Elizabeth door ruim 200 miljoen volwassen luisteraars werden gevolgd.

Uit een onderzoek dat verleden jaar in West-Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Italië en Finland werd gehouden, blijkt dat in deze landen alleen, meer dan 15 miljoen personen bij gelegenheid luisteren naar de uitzendingen van de B.B.C. in het Engels en in de vreemde talen. Deze luisteraars vindt men in alle standen van de maatschappij. Ondanks het voortzetten van een opzettelijke en grootscheepse storings-campanje en verder ontmoedigend optreden van de Kominform-regeringen, blijkt uit informaties verstrekt door vluchtelingen en andere bronnen, dat er in aanzienlijke mate naar de B.B.C. geluisterd wordt over geheel Oost en Centraal Europa, dat groepsgewijze geluisterd wordt en dat het nieuws uitgezonden door de B.B.C. ook aan niet-luisteraars wordt doorgegeven.

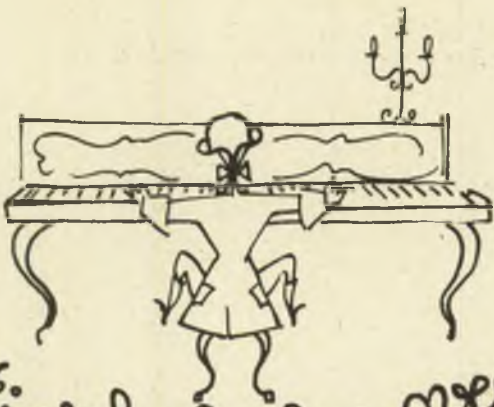
J. B. CLARK C.B.E.

B.B.C. Director of External Broadcasting.

Salzburg.

Wij schakelen over
naar Salzburg...

Toen de adjunct-directeur-generaal mij vroeg of ik onder dit « leidmotief » een artikel voor deze brochure wou schrijven was het zonder twijfel zijn bedoeling U de betekenis te verklaren van het modern cultuurfenomeen der muziekfestivals en U een overzicht te geven van wat er in 1953 op dat gebied geschiedde, daarbij dan speciaal de rol en het aandeel van de radio belichtend. Dat hij voor de titel de naam Salzburg boven vele andere verkoos is nogal vanzelfsprekend wanneer men zijn onverholten liefde kent voor het werk van Mozart en de uitvoeringen van de Weense Staatsopera. En dat hij daarbij speculeerde op de persoonlijke voorkeur en de gevoelens van de auteur dezer bladzijden is ook niet te ontkennen...

De rol en de betekenis van de muziekfestivals zijn vaak van zeer verschillende aard. De « Festspiele » te Bayreuth, — het oudste en zuiverst-bewaarde der festivals, — huldigen uitsluitend en met religieuze eerbied het muziekdrama van Richard Wagner. De zending van de « Salzburger-Festspiele » is, zoals Wilhelm Furtwaengler het zegt : « *der Kultursphäre Ausdruck zu geben, der Sie entstammen* » en daarvan is Mozart de eeuwig-levende incarnatie en synthese. Van andere festivals ligt het belang in de opvoeding van de massa, of, zoals te Glyndebourne, in het handhaven van een traditie, of nog eenvoudigweg in het doen genieten van de muzikale schoonheid. Soms ook vindt een festival zijn ontstaan in de toeristische of historische betekenis van een stad of streek. Ik denk hier aan Aix-en-Provence, Avignon, Ascona, Bregenz en Menton. In dit geval spelen de belangen van hoteliers en casinodirecteurs de grootste rol en is het maar goed dat, de muziek, al behoort ze dan meestal tot de meest-conventionele, er vaak door uitzonderlijke vertolkingen wordt gediend. Elders nog, zoals te Edinburg, München en ook in Holland is een festival een internationale muziek-« show » van grote stijl of zoals te Luzern, een poging om bemiddelend op te treden onder verschillende cultuurgebieden en deze nader tot elkaar te brengen. Andere steden huldigen door middel van festivals hun nationale toondichters : zo vierde de Noorse stad Bergen haar Edvard Grieg en was het festival te Helsinki andermaal en uitsluitend een Sibelius-manifestatie. Er zijn dan nog de festivals van de oude muziek, die zoals « *Les Nuits de Sceaux* » de grote feesten en de muziek uit het verleden in de eigen, historische omgeving willen reconstrueren. En tenslotte eist ook de levende muziek haar rechten op en werden in 1953 o.m. te Keulen, Oslo en Donaueschingen festivals van nieuwe muziek gehouden. Hier ook is de bedoeling overduidelijk : studenten, opgroeiende concertsolisten, beoefenaars van kamermuziek, jonge dirigenten en operaregisseurs, muziekpedagogen en recensenten, componisten en musicologen moeten vertrouwd gemaakt met het wezen, de strekkingen en de nieuwste producten der moderne muziek, in afwachting dat ook de grote massa meer en meer ontvankelijk wordt.

Zonder daarom volledig te zijn moge dit overzicht U toch in voldoende mate een beeld geven van de aard en de vaak essentieel-verschillende bedoelingen en bestaansredenen der moderne muziekfestivals. Het zal inderdaad niemand ontgaan dat de festivals op alle gebieden, maar vooral dan op dit der muziek, deze laatste jaren geweldig in aantal zijn toegenomen bij zoverre dat men reeds beweert dat het « des Guten zuviel » gaat worden. Wie sprak er zelfs van « overbeschaving » of beweerde smalend « dat de zomerfestivals die na de tweede wereldoorlog in steeds meer plaatsen van Europa worden georganiseerd, terwille van het vreemdelingenverkeer werden ingesteld » ?

Het gemakkelijk internationaal verkeer en ook de idee van de Europese eenheid zijn zeker niet vreemd aan deze uitbreiding. Reeds vóór een paar jaren nam het « *Centre Européen de la Culture* » het initiatief de grote muziekfestivals in een federatie samen te brengen onder de naam van *Europese Vereniging der Festivals*, omdat het van oordeel was dat deze *feesten* de meest-schitterende manifestaties zijn van de Europese cultuur. Practisch kwam het er daarbij op aan elk van deze festivals, waarvan er vele reeds bestonden, zijn meest-specifiek karakter te geven of te laten behouden, hun programma's te harmoniseren en soms ook in een nieuwe geest van samenwerking oude rivaliteiten uit de weg te ruimen en aan de wereld, in de plaats van talrijke geïsoleerde kunstmanifestaties, één schitterende demonstratie te geven van de Europese kunst in al haar veelzijdigheid.

Deze ontzaglijke bedrijvigheid zet elke Zomer weer opnieuw het ganse leger van Europese en ook overzeese orkesten, dirigenten, regisseurs, zangers, solisten, acteurs en balletcorpsen in beweging en doet ze. — soms in een verbluffend snel tempo, — reizen van het ene centrum

naar het andere. Het moet U niet verwonderen dat Clemens Krauss verleden jaar de navette deed tussen Salzburg, waar hij de *Rozencavalier* dirigeerde, en Bayreuth waar hij de leiding had van *Parsifal* en *De Ring*. Elk festival van enige betekenis doet om strijd beroep op een zeer verscheiden en uitgelezen gezelschap van kunstenaars. Zo trad in het Engelse milieu van de Glyndebourne-opera de Joegoslavisch-Weense sopraan Sena Jurinac op naast de Italiaan Sesto Bruscantini. Wilhelm Furtwaengler dirigeerde te Salzburg, Edinburg en Luzern, Hans Rosbaud te Aix-en-Provence en Leopold Stokowski te Helsinki. Het orkest van de Scala speelde onder leiding van Guido Cantelli te Luzern. Te Edinburg trad de hele Hamburgse Staatsopera op en speelde *Gioconda di Vito*, Yehudi Menuhin en Isaac Stern, drie violisten van de grootste internationale klas, het concerto voor drie violen van Vivaldi. Op het Holland-festival zongen de Spaanse sopraan Victoria de Los Angeles en de Chi-

leense tenor Ramon Vinay respectievelijk in opera's van De Falla en Verdi. Dezelfde Victoria de Los Angeles, Elisabeth Schwarzkopf, Dietrich Fischer-Dieskau en Herman Schey gaven er grote lieder-recitals. Renato Fasano en Karl Münchinger leidden er hun respectievelijke « *Collegium Musicum Italicum* » en « *Stuttgarter-Kammerorchester* ».

Dezelfde cosmopolitische verscheidenheid en hoogstaande kwaliteit regeerden ook de programma's die werden uitgevoerd en waarop moderne en vooruitstrevende werken figureerden naast het traditioneel, erkend repertorium. Te Aix-en-Provence speelde het Radio-orkest van Baden-Baden Mozart, Haydn en Vivaldi naast Strawinsky, Schönberg en Webern. Edinburg gaf Idomeneo en « *The Rake's Progress* ». Tijdens het Holland-Festival werden « *La vida Breve* » en « *El retablo del Maese Pedro* » samen met Othello, De Vrijshutter en Figaro's Bruiloft opgevoerd. Bovendien was de stadsopera van Essen daar speciaal uitgenodigd voor de vertoning van Berg's Lulu en gaf een groep Belgische kunstenaars er onder leiding van Paul Collaer een succesrijke uitvoering van *De Geschiedenis van de Soldaat*.

Te Bayreuth werden enkel, naar de uitdrukkelijke wens van de Meester de drama's van Wagner en de 9^e Symfonie van Beethoven vertolkt. Richard's bloedeigen nakomelingen hoeden er het dierbaar patrimonium maar staren zich anderzijds ook niet blind op het verleden. Traditie en vernieuwing houden er gelijke tred. Want in alle

Bayreuth.

Twee verschillende opvattingen inzake toneelschikking : 1876 — 1953.

eerbied voor het kunstwerk van hun grootvader hebben Wieland en Wolfgang het Wagnerdrama aangepast aan de eisen van onze tijd, bij zoverre zelfs dat hun vernieuwing een *werelddiscussie rond Bayreuth* heeft uitgelokt. Zij hebben decor en kostuums tot de soberheid zelve herleid en met een fabelachtige belichtingstechniek een nieuwe atmosfeer geschapen overeenkomstig de smaak en de geest van de Wagnerliefhebber van onze dagen.

Mozarteum.

Ook te Salzburg, waar de « Festspiele » overigens ook aan een reeds eerbiedwaardige traditie gebonden zijn, klinken het heden en het verleden harmonisch samen. Naast de traditionele Mozartopera's worden er ook nieuwe scheppingen van formaat gecreëerd of uitgevoerd. *Danton's Dood*, *Antigone* en *Wozzeck* werden er de laatste jaren in de programma's opgenomen en het festival van vorig jaar bracht de wereldcreatie van « *Der Prozess* », het ophefmakend werk van Gottfried von Einem naar de roman van Franz Kafka. Maar Salzburg blijft vóór alles Salzburg, Oostenrijk's tweede cultuur-metropool, en is als zodanig de steeds levende bron van de oer-oude Oostenrijkse beschavingszending die door de kunst alle mensen in vrede wil verenigen en de veredeling van de mens als onvergankelijk doel heeft.

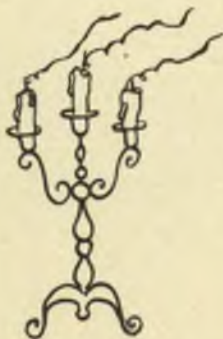

In heel dit groots gebeuren vervult de radio elk jaar opnieuw de zeer actieve en belangrijke rol van bemiddelaar tussen de festivals en hen die niet in de gelegenheid zijn ze ter plaatse bij te wonen. Elk jaar leest de radio, lange tijd op voorhand, voor haar luisteraars het beste uit de diverse festival-prospectussen tezamen en brengt zij hen in de loop van de zomermaanden rechtstreeks in contact met de grootste muzikale prestaties van het jaar. Uit alle werelddelen trekken duizenden muziek liefhebbers als pelgrims naar Bayreuth en Salzburg, maar voor de miljoenen die thuis blijven zorgt de radio en relayeert zij van land tot land het wonder van de ideale Wagner- en Mozartvertolking. Zo heeft U in Augustus 1953 kunnen luisteren naar *Parsifal* en *Figaro's Bruiloft*, *Siegfried* en *Cosi fan Tutte*, *Lohengrin* en *Don Giovanni*. Het is waar : zij die bij hun radio zitten zien niets van de fantastische licht- en kleureffecten van Wieland Wagner of van de decors in de « *Felsenreitschule* ». Zij genieten niet van de sprookjesachtige atmosfeer wanneer Paumgartner's Mozarteum-orkest in de geurende Salzburger zomernacht bij kaarslicht de serenaden van Mozart speelt. En toch speuren zij het leven achter de luidspreker, veel meer dan bij een gramfoon-opname, hoe volmaakt die ook gerealiseerd zij. Want van het ogenblik af waarop de beroemde Bayreuther-fanfaren hun feestelijke motieven blazen, of het klokjessignaal van *Rotweisz-Rot* en een vertrouwde, zachte vrouwenstem de « *Salzburger-Festspiele 1953* » aankondigen, voelt ge als een levende aanwezigheid... Ge hoort de verwarde akkoorden van het orkest dat zich tot de uitvoering voorbereidt en het rumoer van de massa die het

« *Festspielhaus* » vult. Tijdens de uitvoering volgt ge in uw verbeelding de beweging en het spel van de zangers en de reacties in de zaal wanneer Erich Kunz als Papageno op het toneel verschijnt. De radio brengt iets van de feeststemming of de religieuze atmosfeer der festivals in uw huis. En zij die eens het geluk gesmaakt hebben Bayreuth of Salzburg van dichtbij te volgen, zijn de radio dubbel erkentelijk voor deze uitzendingen, want in hun geest belevten zij alles opnieuw, zoals zij het zagen en ondergaan zij opnieuw de grote ontroering.

Toen ik vorige zomer te Bayreuth met Astrid Varnay over de Festspiele sprak, zei ze me lachend : « *Man spricht hier von Festspielen weil man hier so fest arbeiten musz* ». Dat is het standpunt van de kunstenaar... Voor de enkelen die toekijken en de velen die bij hun radio luisteren, zijn de festivals echter een zuivere verpozing en vooral een verrijking van de geest. Dank zij de radio zijn de festivals geen lokaal gebeuren meer maar een integrerend element in de universele verbreiding van de hoogste cultuurwaarden. Daarom gaat onze dankbaarheid even goed naar de radio als naar Wolfgang Amadeus Mozart of Wieland Wagner. Daarom ook zullen wij in de Zomer 1954 opnieuw *overschakelen naar Salzburg!*

KAREL AERTS.

Leonce Gras

« Toch geen interview? » roept Léonce Gras uit als ik hem beken dat men mij gevraagd heeft, in het jaarverslag van het N.I.R. « iets » over hem te vertellen. En daarmee weet ik dan ook gelukkig niets af van geboortedatum en -plaats, van eerste lessen, studie, eerste optreden en dergelijke meer. Ik zou dit alles waarschijnlijk in een recente uitgave van een of andere muziekdictionnaire kunnen opzoeken. Maar nieuwsgierige lezers kunnen dit evengoed als ik. Ik heb het dan ook niet gedaan. Léonce Gras loopt niet zo met zich op om zelf aan dergelijke dingen belang te hechten, en is niet conventioneel genoeg, het ontbreken hiervan in een « verslag » over hem kwalijk te nemen. Zo mag ik dan misschien — althans voorlopig — het verleden laten rusten en meteen beginnen met de eerste echte kennismaking.

Dat was in de auto die ons van het N.I.R. naar Gent zou brengen. Léonce Gras had weer een van zijn administratieve namiddagen achter de rug. Dat dit soort bezigheden voor hem niet tot de allergezigtigste tellen maakte ik op uit de haast waarmee hij, de jas nog los en de hoed scheef op het hoofd, het gebouw uit en naar de auto stormde. Misschien lag in deze geste de behoefte alle bureaucratie zo gauw mogelijk te vergeten en zich in te stellen op datgene, waarvoor hij zich bestemd voelt : muziek maken. Dat ook dit vermoeiend is, vooral als het na het dagelijkse werk pas aan de beurt kan komen, is geen bezwaar. « Een plezante

afwisseling » noemt Gras het, om 's avonds van 8 tot half elf in Gent een koorrepetitie te mogen leiden.

Het was juist naar een dergelijke repetitie dat ik Leonce Gras gevraagd had, eens met hem mee te mogen rijden. Natuurlijk steeds met het oog op een gecamoufleerd interview... Tot mijn schande echter moet ik bekennen dat van het ogenblik af, dat ik in de auto zat en in de richting van Gent reed, elke gedachte aan interviews en bijdragen voor N.I.R.-verslagen bij mij verdwenen was. Schuld hieraan was waarschijnlijk niemand anders dan Leonce Gras zelf die, on-officieel als hij is, alle plechtigheid aan dit voor mij toch indrukwekkend moment ontnam.

En Leonce Gras vertelt en vertelt. Ik heb het gevoel naar iemand te luisteren die ik al lang ken, en niet naar een directeur van de Radio. Er wordt over muziek gesproken, vooral over hedendaagse muziek. Leonce Gras beschouwt het als zijn plicht, jonge Belgische componisten voort te helpen en hun werk in een grote kring bekend te maken. En zo is hij dan op zoek naar steeds nieuwe composities van de Belgische, vooral hedendaagse school. Evenveel belang stelt hij in de allerlaatste nieuwtjes die de experimentele muziek naar voren brengt. « Daar kan later best iets mee te doen zijn », meent hij, « als eenmaal juist het experimentele er af is, maar op het ogenblik is er toch nog wel wat critiek op te maken. »

Critiek — daar is ook Leonce Gras zelf niet bang voor. Integendeel, hij vraagt niet beter. Hij zou er willen horen van luisteraars, van critici, en niet in de laatste plaats van zijn medewerkers. De directeur van de muziekdienst is geen despoot, zelfs niet als hij in een opgewonden bui zeer uitgesproken Antwerps vloekt. Een goede verstandhouding lijkt hem de basis voor elke vruchtbare samenwerking. Elkaar raden en helpen moet het voornaamste zijn in de activiteit van de muziekdienst.

Leonce Gras gaat door met vertellen. Eén keer wordt hij stil, als de auto haast op een twaalf maal grotere vrachtwagen rijdt, maar bij

de volgende hoek is ook dit alweer vergeten. En Leonce Gras praat voort. Van de muziek die buiten het N.I.R. gemaakt wordt — in Antwerpen, in Gent. Van de repetities die hij in de provincie bijwoont om jonge dirigenten aan te moedigen. Van de noodzakelijkheid, steeds voor verse toevoer te zorgen...

Uit dit alles komt vooral één trek naar voren die de concertbezoeker niet kan raden als hij de dirigent op de rug kijkt. Die trek is de werkelijk grote vriendelijkheid — « menselijkheid » zou ik haast zeggen als dit woord niet een beetje hoogdravende klank had — waarmee Leonce Gras tegenover alle dingen staat. Zij komt tot uiting als hij van zijn tehuis spreekt, waarin Vincent, Anneke en Doris veel plaats innemen. De oudste en de jongste, vijf jaar en twintig maanden, geven op het gebied van muziek hoop voor de toekomst, terwijl de drie en een halfjarige Anneke al lang de letters van het alfabet kent die Vincent haar geleerd heeft.

Deze zelfde vriendelijkheid komt naar voren als Leonce Gras met zijn muzikanten bezig is. Ik had genoeg gelegenheid dit op de koorrepetitie vast te stellen. En voor een tweede maal gebeurde het wonderbaarlijke : ik was mijn zending vergeten en zat mee te zingen, zonder er mij om te bekommeren dat ik met mijn helaas ondefinieerbare stem de boel in de war zou brengen. Maar de verzoeking was te groot. Leonce Gras zat zich op zijn podium warm en warmer te maken, het koor moest zwoegen op passages die zo vlug waren dat ik ze nauwelijks kon volgen, de pianist-begeleider begon met benijdenswaardig goed humeur steeds maar weer opnieuw. Met een waar engelengeduld laat de dirigent fragmenten bijna tot in het eindeloze herhalen, niet zonder zich op plezierige wijze boos te maken en serieuze grappen te vertellen. Gelukkig weet iedereen dat het strenge oog wel ernstig, soms bedenkelijk, maar nooit werkelijk kwaad kijkt. Leonce Gras — hij kan er zelf niets aan doen — is nu eenmaal te goedig om muzikanten die eerlijk hun best doen, zo maar te laten vallen. Integendeel. Hij zal al zijn vrije tijd opofferen om samen met hen te werken, zelfs al komt nooit iemand iets daarvan te weten.

Vrije tijd ? Er schiet voor hem niet veel meer van over. 's Ochtends N.I.R., 's namiddags N.I.R., 's avonds N.I.R. — of een concert « ergens in België ». « Elke avond is het hetzelfde, » zegt Mevrouw Gras ; « soms blijf ik op, maar de kleine mannen komen me al om half zeven roepen... » — Na de repetitie te Gent was het juist hetzelfde : Leonce Gras was thuis om 1 uur 's nachts. Ik stel me voor dat het op de andere herhalingen van deze aard, waarvan hij er wekelijks twee had, juist zo ging. Voor ontspannende bezigheden als lezen of met Doris spelen is voorlopig geen plaats in het leven van Leonce Gras.

Doch Leonce Gras is tevreden met zijn lot. Buiten de muziek heeft hij geen bijzondere hobbies. « Dat is juist het drama van mijn leven », meent hij. *Drama* lijkt mij in dezen nogal een ietwat krachtige term, vooral als men het ondramatisch gezicht van de spreker daarbij aankijkt. En bovendien, drama of geen drama : zoals de zaken nu staan zou er voor Gras werkelijk geen minuut voor gelijk welke hobby overblijven. De muziek vraagt van hem al zijn tijd. *Melodrama* dan misschien ?

Ja toch — hij heeft een hobby. Twee zelfs ! Ten eerste zeilt Leonce Gras dolgraag. Maar, helaas, het gebrek aan vacantie dat nu al twee jaar duurt, staat geen lange tochten toe. Dan moeten broer plus zeilboot plus vrienden er maar alleen op uittrekken. — Ook de tweede hobby is er bij ingeschoten. Leonce Gras bewoont in Ukkel een ruime villa met een grote tuin er om heen. Die tuin is er met het oog op de opgroeiende kinderen, maar evengoed met het oog op de heer des huizes zelf. Planten en mesten lijkt hem een heerlijke bezigheid — gezond, opwekkend, afwisselend. Dat was de droom. De werkelijkheid : Mevrouw Gras is aan het tuinieren gegaan om het stuk grond niet helemaal te laten verkommen ; haar man werd er nog nooit met een schop in de hand gezien.

Geen tijd om te lezen, geen tijd om te reizen, geen tijd om aan sport te doen. Als lectuur moeten vluchtig doorlopen tijdschriften en vette krantentitels volstaan om de dirigent op de hoogte te houden van het laatste nieuws (gelukkig maar dat de radio er nog is — met nieuwsberichten !). Reizen gebeurt ook slechts in verband met zijn werk. Voor geen enkel land heeft hij een uitgesproken voorkeur ; nergens vindt hij het bepaald onprettig. Erg gemakkelijk. En dan eindelijk de kwestie van de sport — even hopeloos als de rest. Alles heeft hij vroeger kunnen doen : paardrijden, voetbal, boksen ; thans schiet er nog enkel tijd over voor massage...

Ook in de muziek geen bijzondere voorkeur. « Dat mag ik in mijn beroep niet hebben, » verontschuldigt Gras zich, en voegt er aan toe : « misschien heb ik toch wel een klein zwak voor de prae-klassiek. » Verder houdt hij evenveel van een Bartok, een Strawinsky en een Weber als van Bach en Haydn. En de romantiek ? Het antwoord volgt iets minder spontaan. « Als pianist heb ik grote bewondering voor Chopin en Liszt, en natuurlijk voor de *Préludes* van Debussy. » Daarmee heeft Gras dan ook weer het domein van de romantische muziek verlaten.

Ja — pianist is hij ook geweest. Om mijn geweten toch een beetje gerust te stellen, heb ik dan toch maar gevraagd naar zijn bezigheden vóór zijn benoeming tot directeur. Bondiger dan hij gedaan heeft had niemand kunnen antwoorden : in 1932 is hij in het N.I.R. gekomen —

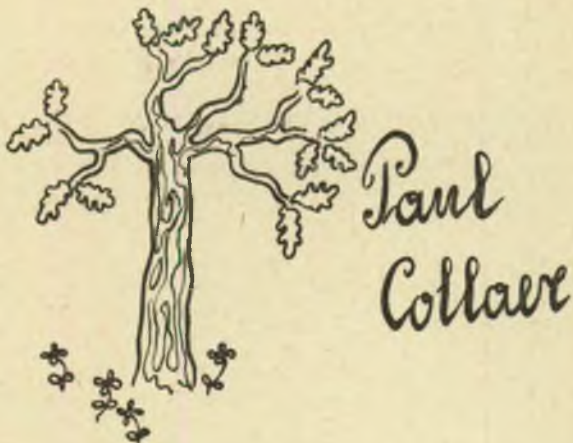
eerst als pianist, daarna als koorleider, dan als orkestleider. En met deze gegevens is dan ook werkelijk mijn hele kennis uitgeput wat het verleden van Leonce Gras betreft. Ik ben er niet in het minst treurig om. Ondanks zijn functie als directeur en ondanks zijn haast onmenselijke activiteit op het gebied der muziek blijft Gras iemand die alles behalve vastgeroest is in zijn vak ; iemand die voor alle mogelijke vraagstukken openstaat ; iemand vooral, die steeds klaarstaat om anderen te helpen waar hij kan. Misschien hebben Doris, Anneke en Vincent hem dit wel geleerd.

Aukje-Engelina SCHROEDER.

H.M. Koningin Elisabeth van België en Paul Collaer.
(Foto La Bromographie.)

Paul Collaer ging in 1953 op pensioen.

Alsof het opvolgen van Paul Collaer in diens functie van directeur reeds geen zeer moeilijke, quasi onmogelijke opgave in se is (men kan Paul Collaer wel opvolgen, vervangen echter niet) wordt aan zijn opvolger de taak opgedragen, in dit huidig jaarverslag een bijdrage over hem te leveren.

Wanneer van iemand die geen auteur is, en dat is Collaer's opvolger, zulk een opdracht veel zweet en slapeloze nachten vergt, dan is dit zeker het geval, wanneer het gaat om een voldoende genuanceerd, prettig en onderhoudend opstel te schrijven over deze brillante, eminente en universele persoonlijkheid, deze Vlaming, Europeër, wetenschapsmens en kunstenaar, epicurist en estheticus ; deze vijand van alle wansmaak ; de man met doctorstitels, doch, die daarmee niet wenst aangesproken te worden ; polyglotte, doch ook de taal sprekend naar ieders hart ; op zijn gemak in ieder milieu en gezelschap ; wijnkenner en fijnproever, hovenier en orchideeënkweker, hard werker en geraffineerd levensgenieter ; de man met veel flair, chance, maar ook met durf ; pianist,

dirigent-conferencier, auteur, essayist en... gelukkig, geen componist! hetgeen hem toelaat in alle sereniteit composities van anderen te beoordelen; deze wereldreiziger en voorbeeldig echtgenoot; — deze « brigand et grand seigneur ».

Lezers, die mij tot nogtoe hebben willen volgen, zullen zeker opkijken bij dit lezen van het woord « brigand ». Het is nochtans Paul Collaer, die dit woord op zichzelf toepast, want: « ik, ik stam af van de brigands » zegde hij eens met nadruk tijdens een der talloze, gezellige, na-concertse keuvelpartijtjes, waarin terloops over stambomen gesproken werd en waarin, de een of de andere, min of meer pochend, op een brillante afkomst wees. Dit gezegde, nu, is echt typisch Collaer: het is primo op zijn minst origineel en secundo, getuigt het van zijn fierheid over zijn reeds oude Vlaamse afkomst: zijn familiestamboom schoot wortel in het Brabantse, tussen Leuven en Aarschot.

Het zou nu de steller van dit stukje, indien hij een letterkundige was en geen gelegenheidsscribent, gemakkelijk vallen om van deze, ik ben geneigd te zeggen, brigandgeschiedenis uit, een artikel te beginnen, volgens alle normen dezer kunst. En, daar dit, aan de andere kant, geen geleerd betoog, of essay, of biografie hoeft te zijn, en er trouwens voor deze laatste nog gelegenheid te over is, b.v. op Collaer's zeventigste, tachtigste en verdere verjaardagen, zal ik onze veelzijdige vriend maar voorstellen op de manier die mij het best ligt, en mij de meest geschikte lijkt.

Milhaud, Poulenc, Badings, Arthur Michel, Stan Wouters, Baron Ruzette, Administrateur-Directeur generaal Jan Boon, Administrateur-Directeur generaal Fleischman (ook reeds gepensionneerd), Directeur Brenta, Adjunct-Directeur K. Albert, en zoveel anderen nog, hebben het wicrookvat gezwaaid en Paul Collaer gehuldigd, en zijn heengaan betreurd. Het was een heugelijke huldiging! Er was eerst in studio n° IV een plechtige zitting met het personeel en de medewerkers, dan een banket, waar schitterend werd gesproken en minder goed gegeten; daarop volgde dan een concert in het Koninklijk Muziekconservatorium van Brussel, met liefst vier verschillende dirigenten, en daarna een receptie met de overhandiging van het gebruikelijk geschenk: een schilderij « Les quatre pucelles musiciennes » van de olijke Edgard Tytgat, daarna nog, een lunch aangeboden door de muziekcritici.

En dan, dan is Paul Collaer officieel weggegaan uit het N.I.R. Dit wil zeggen, dat hij nog komt confereren over zijn jongste lievelingskind, de ethnologische muziek, en af en toe het kamerorkest komt dirigeren, het orkest waar hij bijzonder veel van houdt.

En zo blijft in het N.I.R. steeds zijn geest waarneembaar. Alle medewerkers van Paul Collaer voelen nog steeds zijn tegenwoordigheid en zij zijn er hem dankbaar voor.

Eigenlijk is Paul Collaer niet zo lang directeur geweest. Hij kende zijn grootste bloeiperiode na de tweede wereldoorlog, d.i. van September 1944 af.

Het is merkwaardig hoe beide oorlogen een grote rol in zijn leven hebben gespeeld. Reeds vóór deze van 1914 is hij een groot muziekliefhebber en -beoefenaar, zij het dan slechts als pianist. Hij wordt, als soldaat tijdens de oorlog zo zwaar gekwetst, dat hij naar Zwitserland wordt weggevoerd. Hij geneest als bij wonder. En... leert daarbij zijn charmante echtgenote kennen — Elsa —. Dit stukje aan Collaer gewijd, zou niet compleet zijn, moest Elsa — de vrouw die steeds zijn idealen deelde, de vrouw die werkelijk zijn muze is — niet vermeld worden. Ik ben blij dat ik van deze gelegenheid gebruik kan maken, om deze getrouwe levensgezellin mijn hulde te betuigen.

Na de eerste wereldoorlog, komt Paul Collaer eerst tot volle bloei als pianist en bezieler. Met « Le Groupe des Six », waarvan hij in ons land de wegbereider was, leert hij de nieuwe esthetische strekking der muziek kennen. Hij is onvermoeibaar. Na zijn dagtaak als leraar in het Koninklijk Atheneum te Mechelen, trekt hij het land door, concerteert, confereert, musicert, dirigeert, creëert en bindt alvast de strijd aan tegen alle, zijn esthetiek vijandige stromingen. Hij ontpopt zich als een waar pionier...

Wanneer de radio in België uitbreiding krijgt en het N.I.R. wordt gesticht, duurt het niet lang of hij neemt ook hier een plaats in. Ik herinner mij, ik was toen pianist in het Radio-Orkest, dat onder de leiding van Franz André concerteerde, hoe Paul Collaer met ons als pianist musicerde en, Milhaud, Poulenc, Auric en Strawinsky en... Bach speelde. Later, wanneer hij rond 1937 diensthoofd der ernstige muziek werd, onder het directeurschap van Karel Candaël, speelde hij als intermezzo van een concert, waarin ik, inmiddels koördirigent geworden, de a capella-mis van Poulenc dirigeerde, diens « Mouvements Perpétuels ». — Hoeveel ontelbare malen heeft hij, tijdens de herhaling-balans, de laatste noten niet gespeeld, of liever gestreeld, om toch maar de gewenste fluwelen toucher der laatste tonen te kunnen bereiken. — Want hij was streng voor zichzelf en voor anderen en veelisend tot het uiterste. Dit weten — en daarom houden zij zo van hem — de orkestmusici en de zangers, die onder zijn leiding concerteerden.

Zijn partities had hij uitgepluisd, ik zou haast durven schrijven : met mathematische nauwkeurigheid. Iedere moeilijkheid, trillers, voorlagen, bindingen, nuances, boogstreken, agogiek, werden van te voren degelijk nagegaan en vastgesteld. Bij de herhalingen kende hij dan geen pardon. Maar de musicerende uitvoerders nemen het een dirigent niet kwalijk, wanneer deze zijn stof zo volkomen beheerst.

Een « *ténor de la baguette* » is Paul Collaer zeker niet en dit is maar gelukkig. De manier waarop hij slaat wekte steeds ieders verbazing op, totdat wij Igor Strawinsky zagen dirigeren tijdens het groot concert zijner werken te Brussel. — Deze meester slaat, als een tweelingsbroeder van Paul Collaer op dezelfde wetenschappelijke, afgewogen wijze. — Nochtans, spreekt de muziek en laat Paul Collaer steeds de muziek spreken. — Met welk een liefde vraagt hij de musici en zangers, neen, eist hij de muziek te laten zingen. Want dit, dit blijft steeds zijn bekommernis.

Na de tweede wereldoorlog hebben wij hem bijzonder actief gezien als dirigent. Gedurende vier volle jaren afgesloten van wat er in de wijde wereld geproduceerd werd, heeft Paul Collaer deze schade ingelopen en op... op welke wijze! Ik geloof, en wij hebben het van zo dichtbij meegemaakt, dat er geen enkel nieuw werk der buitenlandse productie, gecomponeerd in 1940, door de orkesten en koren van het N.I.R. onuitgevoerd zou gebleven zijn. Wil dit nu zeggen dat al deze werken, meesterwerken waren? Verre vandaar. En Paul Collaer beweert dit allerminst. Het stelde de luisteraars evenwel in staat kennis op te doen... kennis opdoen, leren — een paedagogische rol die Paul Collaer zo graag op zich nam — en te onderscheiden wat wel of niet de moeite waard was. Door aan de totaliteit der nieuwe werken, uitvoeringsmogelijkheden te bieden, gebeurde het natuurlijk dat er menige merkwaardige vondst en ontdekking werd geboekt en men Paul Collaer bewonderde om zijn flair. Als een « *grand seigneur* » nam hij dan dit succes in ontvangst, even goed als hij bekende dat niet elke compositie een meesterwerk kon zijn.

Bij het dienen der hedendaagse muziek heeft Paul Collaer steeds toegewijde helpers gevonden en wel in Franz André en het Symfonie-Orkest van het N.I.R. Reeds in 1937 begon zich dit orkest te ontplooiën onder de stuwning van zijn stichter Franz André. Het is pas na 1944 echter, dat het op het peil der grootste internationale concertinstellingen kwam. Zulks ook, dank zij Paul Collaer, die dit prachtig instrument in de gelegenheid stelde, zich door de modernste werken heen te wroeten, en buiten de grenzen, de faam van onze uitvoerende musici te vestigen.

Buiten het werk van zijn directeursambt, buiten zijn dirigeren, zijn inleidingen tot concerten, heeft hij op letterkundig gebied in de laatste jaren een prachtige biografie geschreven over Darius Milhaud. In een zeer nabije toekomst verschijnt weerom een lijvig boek van zijn hand, een boek dat opgang zal maken. Het is andermaal een belijdenis van Paul Collaer. De titel ervan staat misschien nog niet nauwkeurig vast. Doch het zal handelen over : het wezen en de betekenis der moderne muziek. Andermaal zijn wij vol verwachting. Het is het benijdenswaardig lot van Paul Collaer, dat steeds ieder oprecht muziek- en kunstliefhebber vol verwachting is voor hetgeen hij ons geven zal. Wij, die in het diepste van ons hart, met zovelen zo oneindig dankbaar zijn, om zijn voorbeeld, om zijn prachtige figuur die ons steeds voorlichtte en ons de schoonheid in alle ongereptheid vóór ogen hield, om de weg die hij heeft geëffend, wij zijn er zeker van dat de toekomst zijn geniale persoonlijkheid erkennen en huldigen zal. En, ofschoon ik weet dat hij geen voorstander is van het lezen van « Digest » of « Selections » — omdat hij niet houdt van alle onvolledigheid — zou ik willen besluiten met een der goed bekende titels uit een dezer lectuurselecties : « Paul Collaer, un des hommes les plus remarquables que j'ai rencontrés ». Ik geloof dat de meesten die hem kennen, het met mij eens zullen zijn.

L. GRAS.

De Belgische
„Vriendschapsbood“
spreekt
tot
de wereld

10 UUR 'S MORGENS.

De radiodag van de Belgische Kortegolfzender te Brussel begint. In de nieuwsredactie worden de eerste berichten uitgezocht en in een radiofonisch kledje gestoken. Straks, even vóór 11 uur, zal in Studio 14 het herkenningsteken beginnen te tokkelen: een héél kort wijsje, dat op een Kongolese xylofoon door een inlander uit Kongo gespeeld wordt. Het werd meegebracht uit Leopoldstad, in 1952, toen de kortegolfuitzendingen vanuit Leopoldstad door deze vanuit Brussel vervangen werden. Te 11 uur, Belgische tijd, begint O.R.U. (want zo heet de Belgische Kortegolfzender officieel) zijn tocht rond de wereld.

De eerste landen die aangedaan worden zijn Nieuw-Zeeland, Australië en Indonesië. Daarna, te 12 uur, Belgische tijd, zal de antenne naar het Zuiden gericht worden, naar Kongo en Zuid-Afrika. De uitzending naar het Verre Oosten geschiedt in het Nederlands en het Engels, deze naar Kongo in het Nederlands en het Frans.

11 UUR.

Te Upway, in de Staat Victoria, in Australië, is het 21 uur 's avonds. Mijnheer W. Bailey zit bij zijn radiotoestel. De avond valt. Uit de luidspreker van het radiotoestel komt plots een aankondiging : « This is Station O.B.U., the International Goodwill Station of the Belgian National Broadcasting Service. Good evening, everybody. After the news, you'll hear a program of popular Belgian music... »

Mr Bailey peutert even aan de knop van zijn toestel. De stem van de Engelse speaker, die lichtjes weg-« lade », komt weer harder door, steeds klarer. En nu klinkt ze al even helder, als die van de speaker van de « Australian Radio ». Mr Bailey is in zijn stik, want één van zijn hobbies is het beluisteren van die verre radiostations aan de andere kant van de wereldbol. En hij is zo stilaan een vaste « klant » geworden van het « Goodwill Station » uit Brussel, waaraan hij regelmatig luisterverlagen zendt.

11 U. 30.

Te Teheran in een moderne flat, niet ver van het haast historisch geworden Parlementsgebouw, zit de heer Leos M.R. Cernik vóór zijn schrijftafel. Het is hier in Iran reeds 15 uur. Vanuit zijn radiotoestel, in de hoek van de kamer, vlak onder een portret van president Benès, klinkt de aankondiging : And now, friends and listeners, you'll hear « Flemish Dances » by Jan Blockx ». De muziek komt klaar door en de heer Cernik, na even te hebben opgekeken terwijl hij luisterde, schrijft zijn brief voort. Een brief, die bestemd is voor de Werelduitzendingen van het N.I.R. te Brussel. Dit is wat deze geëmigreerde Tsech in min of meer correct Engels schrijft : « Your motto « *Friendship* » — « *Better understanding between all nations* » — *International Goodwill* » are excellent selected and I am sure you would get good support. The mankind would be thankful for you rendered service. Myself being political and religious refugee (Roman Catholic) appreciate very much such service to help all poor refugees, which are at present time in very bad conditions » (1).

(1) Uw motto's « *Vriendschap* » — « *Betere verstandhouding onder alle landen* » — *Internationale Goodwill* » zijn uitstekend gekozen en ik ben er zeker van dat U daarin gesteund wordt. Het mensdom zou U dankbaar moeten zijn voor de geboden diensten. Ikzelf, die een politieke en godsdienstige vluchteling ben (Rooms Katholiek) stel deze dienst, die U aan alle arme vluchtelingen bewijst, zeer op prijs, vooral daar deze thans in zeer slechte voorwaarden leven.

Enkele dagen later zal die brief, onder vele andere, in de postbus n° 26 van de Vriendschapsbode terecht komen. Hij zal mondeling beantwoord worden tijdens een der talrijke praatjes « Amongst Friends » (Onder-Ons) waarin alle briefwisseling wordt behandeld. In totaal ontving de Wereldzender in 1953 : 12.590 brieven uit alle delen van de wereld. Maar daarbij moeten ook de 4.572 brieven en kaarten gevoegd worden, die naar aanleiding van wedstrijden ingericht door Skandinavische Radio-Clubs, aan deze verenigingen gezonden werden en die alle betrekking hebben op de Belgische uitzendingen.

12 UUR.

Weer klinkt het rhythmisch melodietje op het negerinstrument door de aether... En één minuut later, na de klanken van het « Naar Wijd en Zijd » zegt een Vlaamse stem : U luistert naar O.R.U., de Vriendschapsbode van de B.N.R.O. Goeie middag, waarde luisteraars in Belgisch Kongo, Ruanda-Urundi en Zuid-Afrika ».

Op één minuut tijd zijn we van het verre land van de kangoeroes naar dat van de okapi's overgesprongen.

12 U. 30.

« Boy!... Boy!... Pesa tchop » (breng het eten).

De heer Dulmers, te Leopoldstad, wrijft even met een zakdoek het zweet van zijn voorhoofd. Hij zit reeds aan tafel, terwijl zijn vrouw in de badkamer de handen van kleine Jenny wast. De voormiddag op de grote textiel fabriek, waar hij als boekhouder werkzaam is, was zeer druk.

Vanuit de radio, vlak bij de draaiende ventilator, klinkt stemmige klaviermuziek. Een aperitief-concert uitgezonden vanuit een drankgelegheid te Luik.

En tegelijkertijd met Mijnheer Dupont, in de Cité Ardente, die een lekkere pils in zijn keelgat uitgiet, proeft onze koloniaal te Leopoldstad even aan het bewasemde glas « Primus » dat zopas door de boy werd ingeschonken.

« Heb je 't gehoord, vrouwtje, zegt hij even later, de « Albertville » waarop onze vrienden Louis en Jeanne zitten, is deze morgen te Antwerpen aangekomen. Zij hebben het daar juist te Brussel gezegd, tijdens de nieuwsberichten... »

En terwijl de Luikse pianisten « Moulin Rouge » nog eens laten draaien, zet Mijnheer Dulmers een flink offensief in tegen het stuk kip dat zo lekker op zijn schotel ligt te dampen...

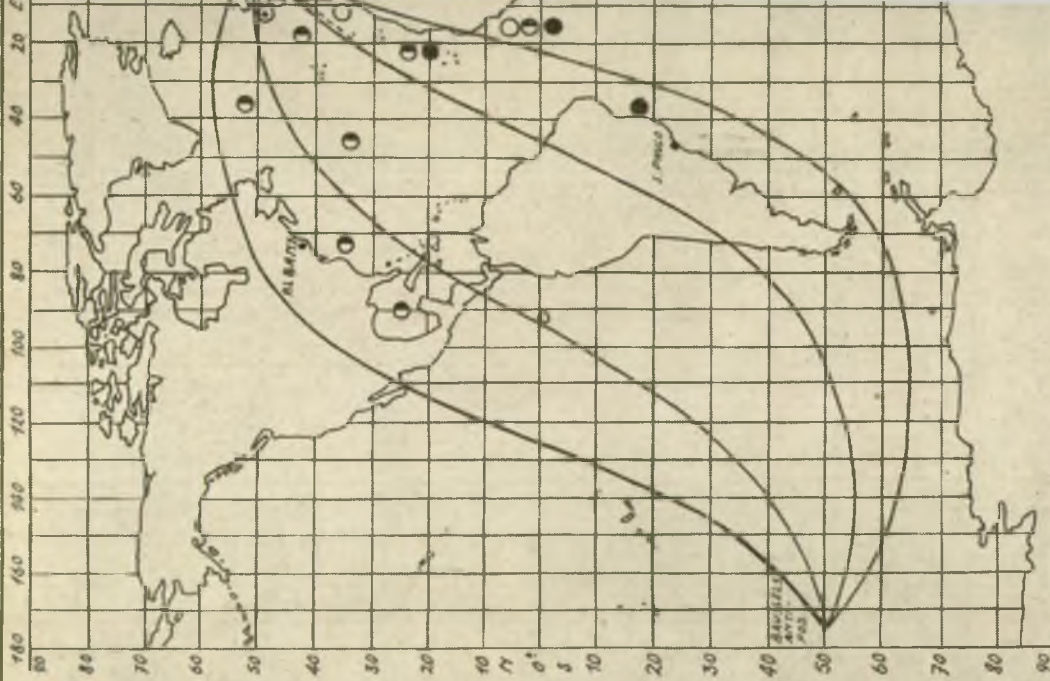
13 U. 30.

In de Mess van het N.I.R. kletteren en ratelen een honderdtal vorken en messen... De hongerige speakers, dactylo's, boekhouders, technici, journalisten en muzikanten worden er gelaafd en gespijzigd... Maar in Studio 14 zit de redacteur van het Missie-uur vóór de micro te lezen. Hij brengt een overzicht van het belangrijkste kerkelijk nieuws, dat hij zowel uit de bladen als uit godsdienstige tijdschriften heeft bijeen gezocht. Op hetzelfde ogenblik wordt dit bulletin op een magnetische band opgenomen, want het moet straks, te 18 u., opnieuw worden uitgezonden.

18 U. 15.

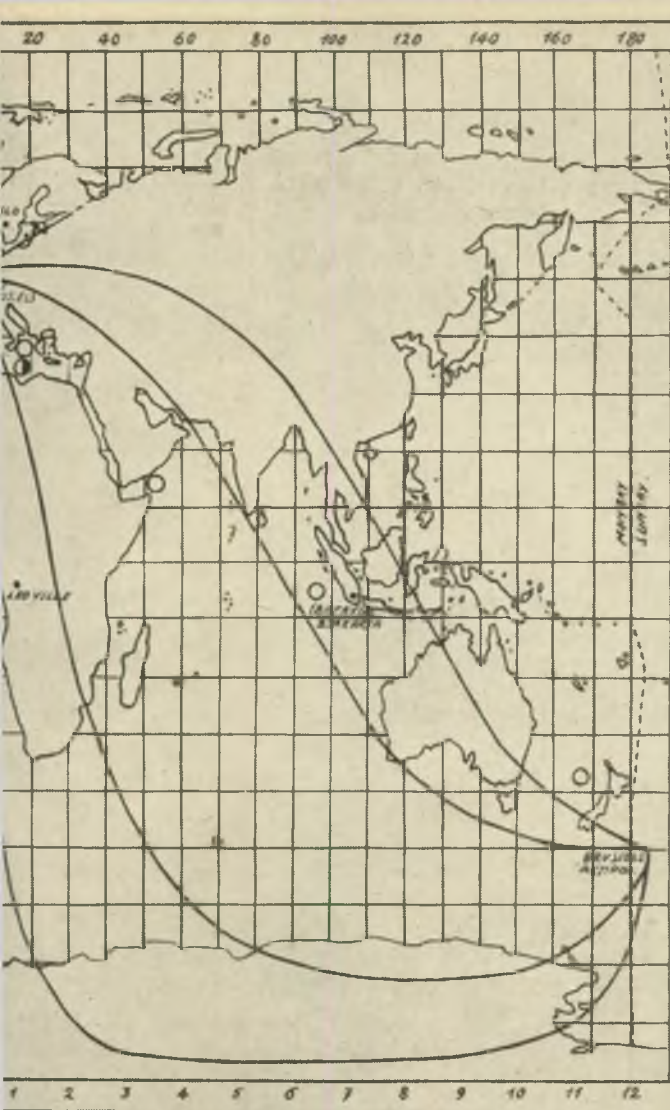
Pater Broes, een trouwe luisteraar van de Belgische Kortegolfprogramma's, heeft vandaag nog geen tijd gehad om zich wat te ontspannen. Zijn kleine missie-post in het Braziliaanse oerwoud breidt zich stilaan uit. Maar gemakkelijk is dat niet, om die wilden manieren te leren! 't Is nu kwart over drie en telkens als hij er de kans toe heeft, besteedt Pater Broes dit ogenblik van de dag om naar Brussel te luisteren. De kleine post van deze Belgische missionaris ligt helemaal afgezonderd van de beschaafde wereld, op 1.200 KM. van de Atlantische kust en niet ver van de Venezolaanse grens. O.R.U. is voor hem de enige bron om wat nieuws uit het verre moederland te vernemen. Want, Pater Broes ontvangt maar ééns per jaar correspondentie uit de beschaafde wereld. Geen wonder dan ook dat de Vriendschapsbode voor hem zo goed als onmisbaar is geworden...

INR

- 1200 - 1500 GMT. (East - South - South Europe)
- 1700 - 1745 " (South - North Amer. - South Eur.)
- 2300 - 2600 " (South Amer. - South Eur.)
- ⊙ 2300 - 2600 " On medium wave 926 kc (Monday and Wednesday)

World n
-dication

NIR

showing theoretical beams ORU with in-
 the most favorable schedules for seamen.
 (January 1954).

1/1203E.

79.154

19 U. 45.

Twee uitzendingen hebben op dit ogenblik tegelijkertijd plaats : deze bestemd voor Kongo en Ruanda-Urundi en deze voor de Scandinavische landen — België spreekt dus op dit ogenblik de wereld toe in 5 verschillende talen : Nederlands, Frans, Noors, Zweeds en Deens.

Dagelijks wordt van 19 u. 30 tot 20 uur een Vlaams halfuurtje uitgezonden, met nieuwsberichten, praatjes en klankbeelden over het leven in het moederland. Hetzelfde geschiedt in het Frans van 19 uur tot 19 u. 30. Inmiddels zitten de Spaanse en Portugese redacteuren in het lokaal der buitenlandse redactie hun programma's voor te bereiden. Zij stellen eveneens nieuwsberichten op, vertellen over al wat in België gebeurt op politiek, sociaal, economisch of cultureel gebied. Want, dat is toch het hoofddoel der Werelduitzendingen : België te doen kennen en liefhebben.

21 UUR.

Roger Lannoy, te Santa Cruz, op Tenerife, zit bij het radiotoestel en geniet van het luisterspel dat door O.R.U. wordt overgenomen van de Franse nationale zender te Brussel. Hij is een uitgeweken Belg en woont sedert jaren op dit zonnige, Spaanse eiland. Op een avond voelde hij de behoefte aan de directie van de Werelduitzendingen te laten weten dat hij veel pret beleefde aan de beluistering van « La Voix de la Concorde ». « Vos émissions plaisent, schreef hij, non seulement aux Belges établis ici, mais aux Espagnols qui nous en félicitent. »

22 UUR.

Mijnheer E. Hepner, Pasteur Boulevard, Vanderbijl-Park, in Transvaal, draait zijn radiotoestel dicht. Een Vlaamse en een Franse stem hebben zojuist vanuit Brussel de laatste berichten van de avond voorgelezen. En beiden hebben de uitzending voor Kongo en Zuid-Afrika besloten met aan « alle verre landgenoten nog een goeie nachtrust toe te wensen »...

Mijnheer Hepner, een Belg die naar Zuid-Afrika emigreerde, voelt zich wat ontroerd. En hij zet zich aan het schrijven : « Wij zijn zo gelukkig, Belgen in Zuid-Afrika, de stem van het moederland te horen, dat land dat we misschien nooit zullen terugzien. We hebben niet het voordeel dat de Belgen in Kongo hebben, voor wie een regelmatig terugkeer naar België verzekerd is. En we hebben nochtans óók onze familie ginder achtergelaten. Vanderbijl-Park, ligt op 50 KM. van Johan-

nesburg, op de baan van Vereniging. Deze stad bestaat pas sedert 5 jaar. Er heerst een grote industriële bedrijvigheid. De stad heeft een modern uitzicht ; 90 procent van de bevolking zijn immigranten, waarvan de meesten uit Nederland en Groot-Brittannië komen. Er zijn echter ook talrijke Denen en Duitsers. Slechts drie Belgen... ».

23 U. 30.

Het radiogebouw is bijna helemaal leeggelopen. Eén na één zijn de grote licht-rechthoeken in de gevels uitgedoofd. De stilte in de lange gangen wordt alleen verstoord door het woest getik van de telescriptors, die nieuws uit alle streken van de wereld blijven aanvoeren.

De Spaanse redacteur heeft sedert een halfuur in Studio 19 zijn Portugese confrater vóór de micro afgelost. In zijn rijke, maar tevens harde Castiliaanse taal, spreekt hij met vuur over de schoonheid van Brugge, Gent of Brussel...

KWART VOOR MIDDERNACHT.

Haast alle passagiers voor de grote Kongoboot hebben zich reeds in hun kajuiten teruggetrokken. Maar van de bemanning is iedereen nog klaar wakker. Er heerst zelfs een soort zenuwachtigheid in de machinekamer, in de keuken, óók in de kajuit van de kapitein. Bijna allen zitten geschaard rond de enkele radiotoestellen die aan boord zijn.

« Daar is 'em » zegt plots de tweede machinist. En, lichtjes gestoord door een monotoon morse-melodietje, klinkt het zeemansliedje « What shall we do with the drunken sailor ? » vanuit het toestel. En dan : « Hallo, hallo, beste vrienden van de « Albertville » ! Ik hoop dat ge

allen op luisterpost zijn, en dat de beluistering goed is aan boord. Want vanavond is de uitzending van familiegroeten voor uw schip bestemd... »

Er wordt nog wat dichters naar het toestel toegeschoven. Dit wordt nog eventjes geregeld. En één na één krijgen die « stoere zeelieden », plots heel week geworden, de van tranen bevende stem van moeder te horen, of het lichte gegichel van het jongste zusje, dat van « microkoorts » te lijden heeft.

Want, tweemaal per week wordt tijdens het speciale programma voor zeelieden een uitzending van familiegroeten verzorgd. De familieleden van het uitgezochte schip (en alle eenheden van de Belgische koopvaardijvloot krijgen regelmatig hun beurt) mogen in de lokalen van het N.I.R. te Antwerpen of te Brussel een groot laten opnemen bestemd voor hun vader, man, broer of zoon, die soms voor maanden op zee is.

Naast deze opnamen van familieboodschappen brengt O.R.U. aan de Belgische zeelieden ook tal van ontspanningsprogramma's : fonop'aten, die speciaal voor hen door hun familie worden uitgekozen ; Bonte Avonden of cabaretprogramma's, die overgenomen worden van de nationale zenders, of ook sportnieuws en actualiteiten over belangrijke gebeurtenissen in België.

3 UUR 'S MORGENS.

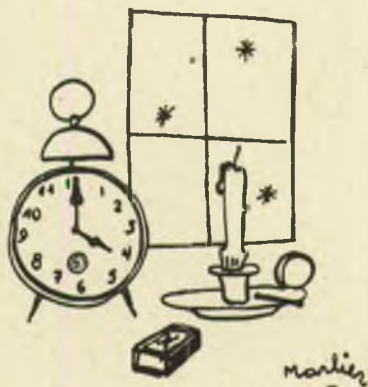
Het laatste programma van de O.R.U.-dag gaat op antenne : dat voor de Verenigde Staten. Er zijn slechts enkele mensen meer aanwezig in het radiogebouw : de Engelse omroeper, een paar technici en de nachtwaker. De Belgische kortegolfuitzendingen worden veel beluisterd in het land van Uncle Sam. Elke avond worden aan deze Amerikaanse luisteraars feiten over België verteld, die zij niet of onvoldoende kenden. In 1953 werden, door de Engelse redactie alléén, 468 praatjes en lezingen over alle aspecten van het leven in ons land opgesteld en uitgezonden.

Te New York is het nu 9 uur 's avonds. De « Skyscrapers » van Manhattan staan in lichtelaaije. Vanuit zijn studiekamer, in de East 7th Street, te Brooklyn, kijkt student Richard Levy, naar de rossige lichtgloed aan de overkant van de Hudson. Hij werkt aan een luisterrapport over het programma van O.R.U. dat vanuit het « oude land » zijn kleine vertrek ergens in Brooklyn met clavecimbelmuziek vult. Elke week zendt Richard dat luisterverslag naar Brussel.

Het « Goodwill Station » heeft een ernstige plaats ingenomen in zijn bezigheden na schooltijd. En dank zij de O.T.C.-club, waarvan hij sedert jaren lid is, heeft hij in gans de wereld vrienden ontdekt die zijn hobbies (radio en sterrekunde) delen. Deze radioclub, die thans meer dan 6.000 leden telt, in gans de wereld, werd gesticht toen de Werelduitzendingen nog vanuit Leopoldstad geschieden, over Zender O.T.C. Vandaar de naam O.T.C.-club.

4 UUR 'S MORGENS.

New York vlamt in de mistige nacht...
Brussel slaapt...
Een radiodag van O.R.U. loopt ten einde...
Binnen 6 uur begint reeds een andere...

BELGISCH NATIONAAL INSTITUUT
VOOR RADIO-OMROEP

JAARVERSLAG

DIENSTJAAR 1953

RAAD VAN BEHEER

VOORZITTER

SEGERS P. W., Minister van Verkeerswezen.

ONDER-VOORZITTER

KUYPERS J., Secretaris Generaal van het Ministerie van Openbaar Onderwijs.

PERMANENT AFGEVAARDIGDE VAN DE MINISTER

SCHODTS H. K., Ingenieur-Directeur bij de Regie der Luchtwezen.

LEDEN

A. Benoemd door de Koning

a) *in toepassing van de wet van 18 Juni 1930*

KUYPERS H., Kabinetschef van de Minister van Verkeerswezen
Directeur van Administratie van het Ministerie van Buitenlandse Handel.

LUYTEN J., Secretaris van de B.S.P.

b) *in toepassing van de Besluitwet van 14 September 1945*

ANDRE A., Bestendig Afgevaardigde bij de Provinciale Raad van Henegouwen.

BOON J., Administrateur-Directeur Generaal van het Departement der Vlaamse Uitzendingen.

CLAUSSE R., Administrateur-Directeur Generaal van het Departement der Franse Uitzendingen.

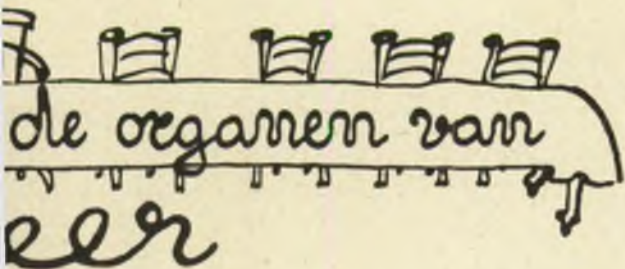
CLERDENT P., Gouverneur van de Provincie Luxemburg.

MAERTENS A., Dagbladdirecteur (Het Laatste Nieuws).

MORTHAUX F., Administrateur-Directeur Generaal van het Technisch Departement.

NUYENS M., Professor aan de Universiteit te Gent.

VAELEN P., Directeur bij de Liberale Partij.

B. Benoemd door de Senaat

in toepassing van de wet van 18 Juni 1930

BORN R., Advocaat.

DEPRESSEUX F., Advocaat, Gemeenteraadslid.

C. Benoemd door de Kamer der Volksvertegenwoordigers

in toepassing van de wet van 18 Juni 1930

E. P. VAN GESTEL, O. P., Buitengewoon Hoogleraar aan de Universiteit te Leuven.

PLATEUS G., Adviseur voor Publiciteit en Verkoop — Procuratiehouder.

DAGELIJKS BESTUUR

VOORZITTER

J. KUYPERS

PERMANENT AFGEVAARDIGDE

H. K. SCHODTS

LEDEN

BOON J., CLAUSESE R., KUYPERS H., MORTIAUX F., VAELEN P.

COMITÉ VOOR TOEZICHT

(Orgaan van beheer en controle)

VOORZITTER

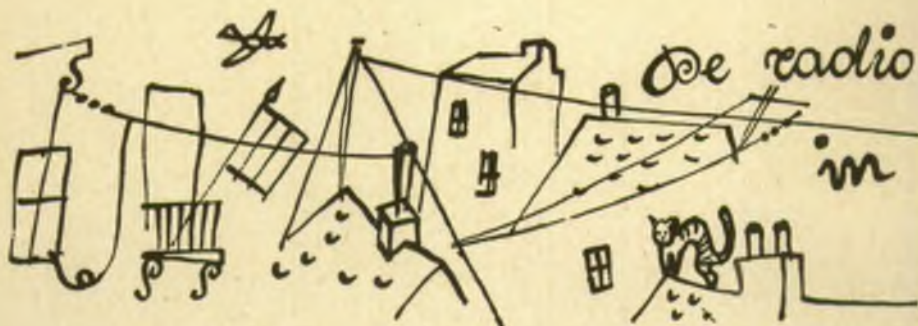
J. VANDENHOLT, Raadsheer bij het Rekenhof.

LEDEN

R. STOCQ, Raadsheer bij het Rekenhof.

S. SCARCEZ, Directeur-Diensthooft bij het Rekenhof.

J. DESLOOVERE, Adjunct-Diensthooft bij het Rekenhof.

DE BEVOLKING IN BELGIË OP 31-12-52

Provincies	Mannen	Vrouwen	Totaal
Antwerpen	658.024	672.079	1.330.103
Brabant	883.385	965.702	1.849.087
West-Vlaanderen...	502.525	515.696	1.018.221
Oost-Vlaanderen	611.327	626.883	1.238.210
Henegouwen	628.203	625.515	1.253.718
Luik	484.500	502.656	987.156
Limburg	261.251	242.980	504.231
Luxemburg	106.765	108.364	215.129
Namen	177.285	184.551	361.836
België	4.313.265	4.444.426	8.757.691

Administratieve Arrondissementen van de Provincie Brabant

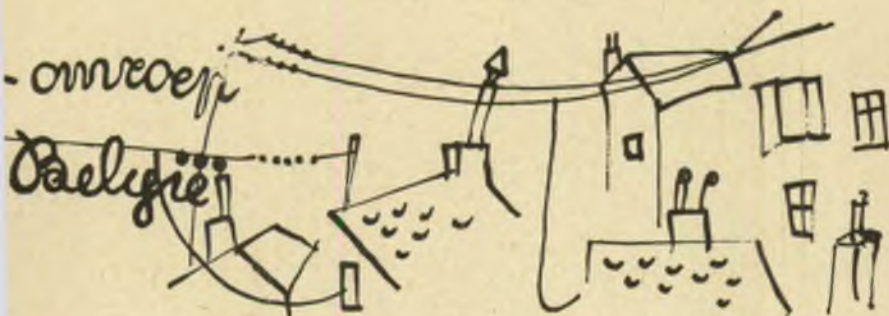
Brussel	627.413	706.333	1.333.746
Leuven	164.264	163.982	328.246
Nijvel	91.708	95.387	187.095
Provincie Brabant	883.385	965.702	1.849.087

AANTAL AANGEGEVEN ONTVANGTOESTELLEN

Luik	250.621
Henegouwen	276.633
Namen	80.921
Luxemburg... ..	44.174

Brabant : Brussel ...
 Leuven ...
 Nijvel ...

hetzij :
 één ontvangtoestel voor 4,7 personen.

AANTAL GEZINNEN IN BELGIË

(Volgens de uitslag van de volkstelling van 31-12-1947)

Provincies	Aantal gezinnen
Antwerpen	412.025
Brabant	662.387
West-Vlaanderen	294.155
Oost-Vlaanderen	378.104
Henegouwen	445.073
Luik	354.443
Limburg	108.876
Luxemburg	64.702
Namen	117.214
België	2.836.979
Administratieve Arrondissementen van de Provincie Brabant	
Brussel	503.853
Leuven	95.187
Nijvel	63.347
Provincie Brabant	662.387

N BELGIË OP 31-12-53

Antwerpen	269.837
Oost-Vlaanderen	252.871
West-Vlaanderen	204.434
Limburg	89.610
... ..	299.895
... ..	54.720
... ..	39.028

hetzij :

twee ontvangtoestellen voor 3 gezinnen.

PROGRAMMA VAN DE VLAAMSE

GESPROKEN UITZENDINGEN

NIEUWSBERICHTEN

 760 u

SCHOOLRADIO - TAALCURSUSSEN

 240 u.

SPREEKBEURTEN - KRONIEKEN

 157 u.

RADIO VOOR KINDEREN EN JEUGD GROEPEN

 86 u.

REPORTAGES

 72 u.

LUISTERSPELEN

 49 u.

GODSDIENSTIGE SPREEKBEURTEN

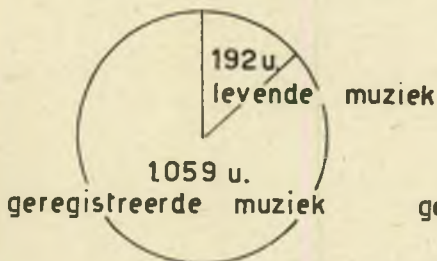
 47 u.

UNIVERSITAIRE RADIO

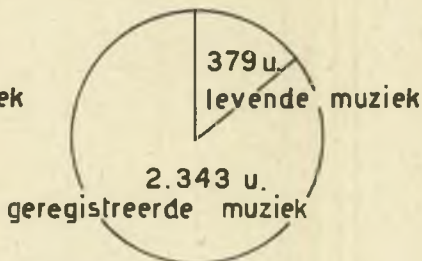
 20 u.

UITZENDINGEN VAN HET N.I.R. MUZIEKUITZENDINGEN

1. ERNSTIGE MUZIEK

2. LICHTE MUZIEK

ENKELE RUBRIEKEN

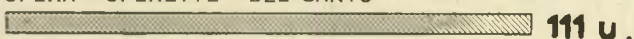
SYMFONISCHE MUZIEK - KAMERMUZIEK

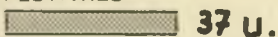
RECITALS

OPERA - OPERETTE - BEL CANTO

FESTIVALS

NON STOP - RECHTDOOR

GODSDIENSTIGE PLECHTIGHEDEN

MUZIEK VAN AMATEURS (FANFARES, HARMONIEËN, KOREN)

INTERNATIONALE MUZIEKWEDSTRIJD KONINGIN ELISABETH

BELGISCHE MUZIEK

1. ERNSTIGE MUZIEK

2. LICHTE MUZIEK

PROGRAMMA DER FRANSE

GESPROKEN UITZENDINGEN

NIEUWSBERICHTEN

 672 u.

SCHOOLRADIO - TAALCURSUSSEN - VOLKSOPLEIDING

 231 u.

SPREEKBEURTEN - KRONIEKEN - GECOMMENTARIEERDE UITZENDINGEN

 227 u.

REPORTAGES

 111 u.

LUISTERSPELEN - TONEEL

 105 u.

RADIO VOOR KINDEREN EN JEUGDGROEPEN

 51 u.

GODSDIENSTIGE SPREEKBEURTEN

 30 u.

UNIVERSITAIRE RADIO

 7 u.

UITZENDINGEN VAN HET N.I.R. MUZIEKUITZENDINGEN

1. ERNSTIGE MUZIEK

2. LICHTE MUZIEK

ENKELE RUBRIEKEN

SYMPHONISCHE MUZIEK - KAMERMUZIEK

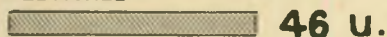
RECITALS

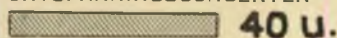
OPERA - OPERETTE - BEL CANTO

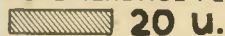
FESTIVALS

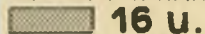
ONTSPANNINGSconcerten

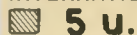
GODSDIENSTIGE PLECHTIGHEDEN

MUZIEK VAN AMATEURS (FANFARES, HARMONIEËN, KOREN)

INTERNATIONALE MUZIEKWEDSTRIJD KONINGIN ELISABETH

BELGISCHE MUZIEK

UURROOSTER VAN GEWESTELIJKE, WERELD- EN

0 1 2 3 4 5 6 7 8

FRANSE NATIONALE
UITZENDINGEN (a)

FRANSE GEWESTELIJKE
UITZENDINGEN

VLAAMSE NATIONALE
UITZENDINGEN (a)

VLAAMSE GEWESTELIJKE
UITZENDINGEN

WERELDUITZENDINGEN (b)

FRANSE TELEVISIE-
UITZENDINGEN (c)

VLAAMSE TELEVISIE-
UITZENDINGEN (d)

(a) alle Zaterdagen worden de uitzendingen tot 24 uur verlengd ; de uitzendingen hebben 's Zondags plaats van 6 u. 30 tot 24 u. zonder onderbreking.

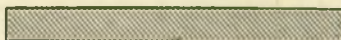
DE NATIONALE, TELEVISIE-UITZENDINGEN

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

11,55

11,45

- (b) alle Zondagen bijkomende uitzending van 14 u. 30 tot 17 u. 45.
- (c) Vrijdag — onderbreking.
- (d) Maandag — onderbreking.

De Vlaams Uitzendinge

A. - GESPROKEN UITZENDINGE

Luisterspelen	
Reportages	
Spreekbeurten	
Actualiteiten	
Montages	
Plaatselijke berichten	
Berichten overgen. van Brussel	

B. - MUZIEKUITZENDINGEN.

Ernstige muziek	
Lichte muziek	
Variété - fantasie	

Nieuwestelijke van het N. I. R.

ANTWERP.	GENT	HASSELT	KORTRIJK
31 u.	13 u.	2 u.	14 u.
208 u.	191 u.	177 u.	230 u.
25 u.	36 u.	51 u.	43 u.
152 u.	224 u.	213 u.	267 u.
374 u.	405 u.	325 u.	319 u.
126 u.	83 u.	181 u.	98 u.

De Waals Uitzendinge

A. - GESPROKEN UITZENDINGI

Luisterspelen	
Reportages	
Spreekbeurten	
Actualiteiten	
Montages	
Plaatselijke berichten	
Berichten overgen. van Brussel	

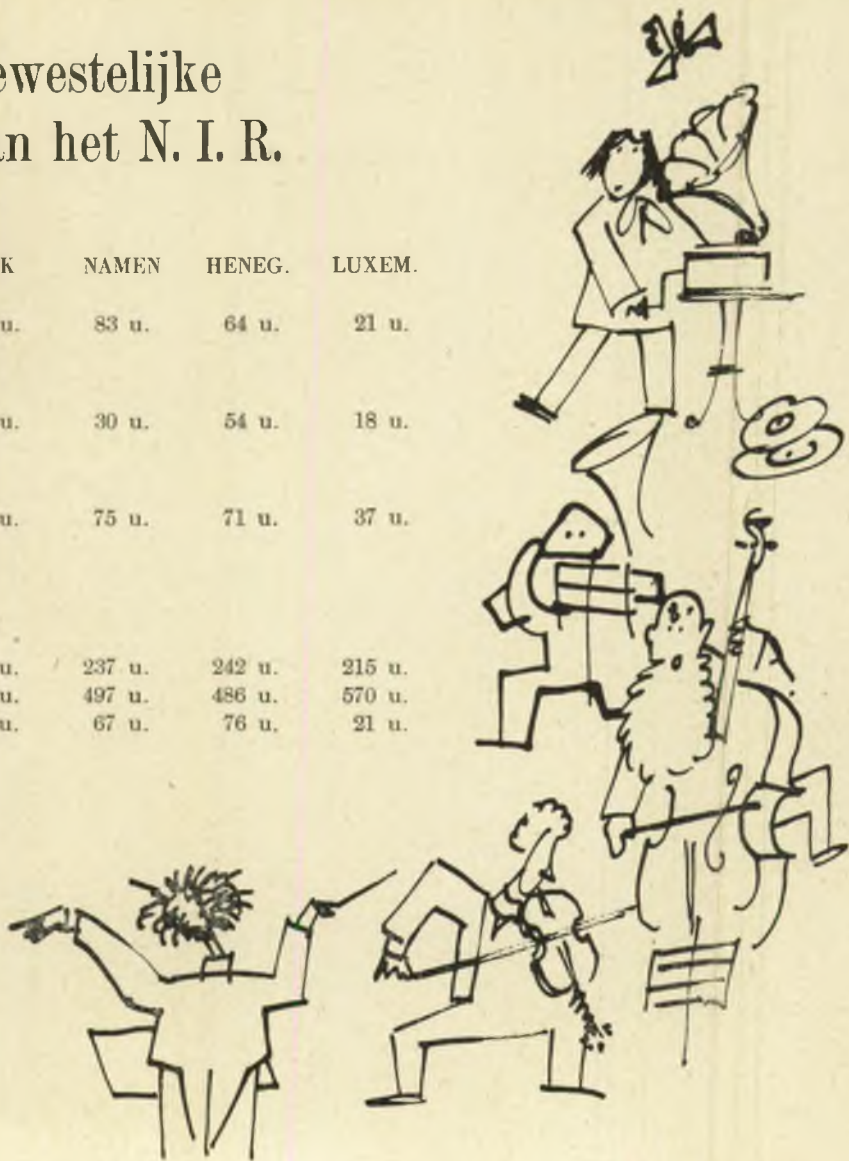
B. - MUZIEKUITZENDINGEN.

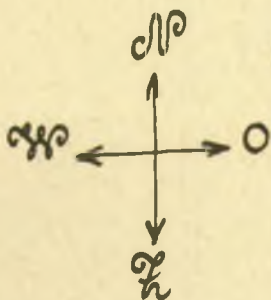
Ernstige muziek	
Lichte muziek	
Variété - fantasie	

ewestelijke an het N. I. R.

BIJK	NAMEN	HENEG.	LUXEM.
7 u.	83 u.	64 u.	21 u.
1 u.	30 u.	54 u.	18 u.
2 u.	75 u.	71 u.	37 u.
1 u.	237 u.	242 u.	215 u.
8 u.	497 u.	486 u.	570 u.
2 u.	67 u.	76 u.	21 u.

De
Werelduitzendingen
van het
N. J. O.

- Uitzendingen met bestemming naar
Belgisch Kongo, Ruanda-Urundi, Frans Afrika en Zuid-Afrika
533 kronieken of actualiteiten in de Franse taal
432 kronieken of actualiteiten in de Nederlandse taal
- Uitzendingen bestemd voor
de Belgen die in het buitenland verblijven
260 kronieken of actualiteiten in de Franse taal
312 kronieken of actualiteiten in de Nederlandse taal
de Missionarissen
104 in de Franse taal
104 in de Nederlandse taal
de Zeelieden
676 uitzendingen in de Franse en Nederlandse taal

Propaganda-uitzendingen :

- Franse sectie* : 619 kronieken
met bestemming naar Zuid-Europa
Noord-Europa
Canada
- Vlaamse sectie* : 91 kronieken, actualiteiten, interviews
met bestemming naar Indonesië
- Engelse sectie* : 468 kronieken, actualiteiten, interviews
met bestemming naar Noord-Europa
de Verenigde Staten
Canada

(Zie vervolg onderaan volgende blz.)

STATISTIEK VAN DE OPNAMEN UITGEVOERD TE BRUSSEL

	Op plaat	Op magneto- band	Totaal
Voor de nationale gesproken uitzendingen	2.251	860	3.111
muziekuitzendingen ...	581	1.126	1.707
Voor de werelduitzendingen	177	312	489
Voor de buitenlandse radio-omroepen ...	172	135	307
Totaal :	3.181	2.433	5.614

WERELDUITZENDINGEN VAN HET N.I.R.

(Vervolg der vorige blz.)

Spaanse sectie : 137 kronieken en klankbeelden
met bestemming naar Spanje
de Spaanse bezittingen in
Latijns-Amerika

Portugese sectie : 130 kronieken en klankbeelden
met bestemming naar Portugal
de Portugese bezittingen in
Latijns-Amerika

Scandinavische sectie : 100 Zweedse uitzendingen
10 Deense uitzendingen
11 Noorse uitzendingen

Diverse actualiteiten :

13 uitzendingen van nieuwsberichten in 5 talen, per dag
257 DX programma's (amateurszenders)

Correspondentie :

12.590 brieven en postkaarten vanuit de gehele wereld.

STUDIO'S EN ZENDERS VOOR DE UITZENDING VAN DE VERSCHIEDENE PROGRAMMA'S

NATIONAAL PROGRAMMA

FRANS

VLAAMS

Studio's	Brussel	Brussel
Zenders :		
Standplaats	Waver-Overijse	Waver-Overijse
Vermogen	150 Kw.	150 Kw.
Golfengte	484 m.	324 m.

Gewestelijk Programma FRANS VLAAMS

Wereldprogramma en Programma voor de Kolonie

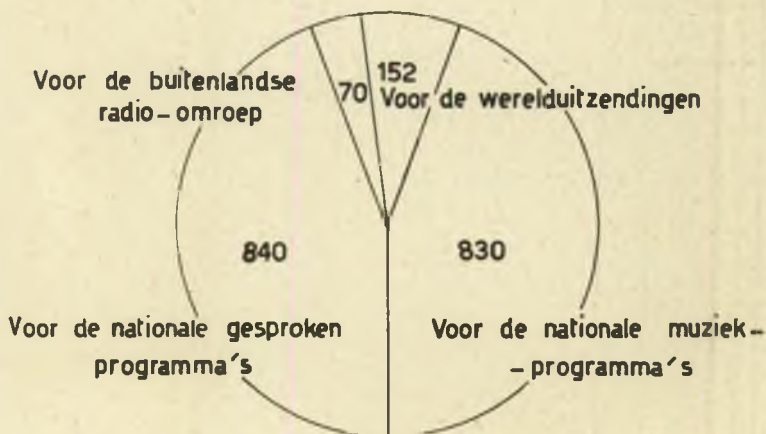
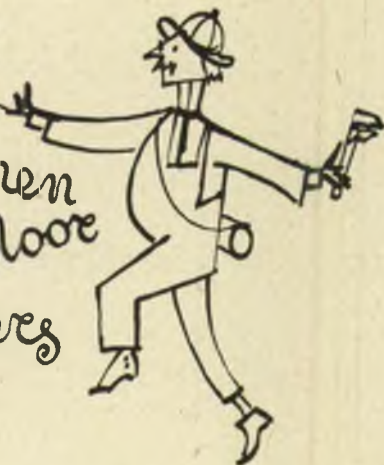
Studio's	Luik Namen en Luxemburg Bergen	Kortrijk Gent Antwerpen Hasselt	Brussel
Zenders :			
Standplaats	a) Marche	Veltem	Waver-Overijse
Vermogen	10 Kw.	20 Kw.	2 zenders van 100 Kw.
Golfengte	267 m.	198,5 m.	Zenders op korte gol- ven in de 13, 16, 19, 25, 31 en 49 m. band.
	b) Houdeng	en	
	10 Kw.	Kortrijk	
	267 m.	0,5 Kw.	
	c) Luik	202,2 m.	
	5 Kw.		
	202,2 m.		

a) Zendt elke Donderdag gans de dag en de andere dagen tot 18 u. uit.

b) Zendt de Donderdag niet en de andere dagen tot 18 u. uit.

c) Zendt alle dagen na 18 u. uit.

Statistiek der
reankopnamen
buitenkuis door
de techniek
te Brussel

FRANSE UITZENDINGEN

DIENT PERS- EN LUISTERAARS

Correspondentie van de luisteraars

	Nationaal programma	Gewestelijke Omroepen
Aanvragen tot het bekomen van platen en inlichtingen	37.246	24.959
Gunstige brieven	12.526	18.031
Ongunstige brieven	374	64
	<hr/>	<hr/>
	50.146	43.054

Ontvangen brieven — totaal 93.200

<i>Persknipsels :</i>	Vóór	530
	Tegen	287
	Neutraal	422

Openbare concerten in de studio 80

Openbare concerten in de provincie 7

De gemeenschappelijke diensten van het N. V. O.

WIST U DAT . . .

de Beluisteringsdienst van het N.I.R. de opname verzorgd heeft van
14.869 berichten,

382 berichten op letterkundig, muzikaal, artistiek en wetenschap-
pelijk gebied,

847 persoverzichten,

die overgemaakt werden aan het Kabinet van de Eerste Minister en
het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Generale Staf van het
Ministerie van Landsverdediging, de Werelduitzendingen en de dien-
sten Nieuwsberichten van het N.I.R. en het I.N.R.

de *Muziekbibliotheek* beschikt over

13.246 orkestpartijen voor kleine en grote symfonische concerten,

889 stukken voor kamermuziek,

166 luisterspelen,

374 volledige lyrische werken en libretto's,

2.716 partituren voor lyrische zang en klavier,

2.373 orkestpartituren groot en klein formaat,

6.016 partijen voor koor,

129 documentatiestukken.

de *Letterkundige Bibliotheek* 15.307 boekdelen bezit ?

De *Discotheek* 81.256 commerciële en andere gramfoonplaten omvat,
waarvan

23.348 zijden door het I.N.R. en de Franse TV. gebruikt werden,

31.690 zijden door het N.I.R. en de Vlaamse TV. gebruikt werden,

6.942 zijden door de Werelduitzendingen gebruikt werden,

1.100 zijden door de Waalse Gewestelijke Omroepen gebruikt wer-
den,

818 zijden door de Vlaamse Gewestelijke Omroepen gebruikt wer-
den ?

GEMEENSCHAPPELIJKE ADMINISTRATIEVE DIENSTEN VAN HET N.I.R.

WIST U DAT ...

het N.I.R. 216 muziek- en gesproken programma's (in het Nederlands, Frans, Engels, Spaans of Portugees) aan buitenlandse omroepen heeft aangeboden ?
 175 muziek- en gesproken programma's van vreemde omroepen heeft ontvangen ?
 20.333 contracten voor de verschillende diensten van het N.I.R. werden gesloten ?
 54.541 personen de openbare concerten bijwoonden ? en
 26.200 personen aan de geleide bezoeken van de installaties deelnamen ?
 de telefonisten 156.500 aansluitingen ontvangen hebben ?
 het N.I.R. gevolg gegeven heeft aan 9.038 aankoopaanvragen ?

BEGROTING 1953

NATIONALE EN GEWESTELIJKE UITZENDINGEN

A. — EXPLOITATIE

Nationale uitzendingen.

		%
Financiële lasten en diverse kosten	729.110	0,347
Gemeenschappelijke kosten	15.112.575	7,196
Vlaamse uitzendingen	45.470.610	21,653
Franse uitzendingen	44.090.775	20,996
Administratie	16.211.890	7,720
Techniek	43.595.200	20,760
	165.210.000	78,672

Gewestelijke Omroepen.

Gemeenschappelijke kosten	24.800	0,012
Franse Uitzendingen	9.592.745	4,569
Vlaamse Uitzendingen	8.530.020	4,062
Techniek... ..	18.433.400	8,778
	36.580.965	17,421
TOTAAL EXPLOITATIEBEGROTING	201.790.965	96,093

B. — GEWONE BELEGGINGEN*Nationale uitzendingen.*

		%
Voor de Franse uitzendingen	297.250	0,141
Voor de Vlaamse uitzendingen	401.250	0,191
Voor de Administratie	536.875	0,255
Voor de Techniek	2.300.000	1,096
	<hr/> 3.535.375	<hr/> 1,683

Gewestelijke Omroepen.

Voor de Franse uitzendingen	140.000	0,066
Voor de Vlaamse uitzendingen	140.000	0,066
Voor de Administratie	219.600	0,104
Voor de Techniek	673.900	0,322
	<hr/> 1.173.500	<hr/> 0,558

TOTAAL BELEGGINGSBEGROTING	4.708.875	2,241
Reserve voor Onvoorziene Uitgaven	3.500.000	1,666

ALGEMEEN TOTAAL van de BEGROTING	<hr/> 210.000.000	<hr/> 100,000
---	-------------------	---------------

N.B. — De balans van 1953 kan gratis bekomen worden door een schriftelijk verzoek te richten tot het N.I.R., Secretariaat van het Instituut, Brussel.

DE

RADIO- EN TELEVISIE

WEEK

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE BELGISCHE NATIONALE RADIO-OMROEP

brengt U

1. de programma's van de Vlaamse Uitzendingen van het N.I.R.
2. de programma's van de Franse Uitzendingen van het N.I.R.
3. de programma's van de Vlaamse Gewestelijke Studio's.
4. de programma's van de Franse Gewestelijke zenders.
5. de programma's van de Werelduitzendingen van het N.I.R.
6. de programma's van de Vlaamse Televisiedienst.
7. de programma's van de Franse Televisiedienst.
8. de programma's van de Belgische FM-uitzendingen.

en de bijzonderste buitenlandse
radio- en televisieprogramma's.

DE

RADIO- EN TELEVISIE

WEEK

illustreert en
commentarieert
de Belgische uitzendingen.

PRIJS PER NUMMER :

6 frank

ABONNEMENTEN :

Een jaar	240 Fr
Zes maanden	120 Fr
Drie maanden	60 Fr

Adres : N.I.R. — Dienst voor Pers en Luisteraars — Brussel

DRUKKERIJ

BRUSSEL

PRIJS : 25 FRANK

